

**BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN KİŞİLER ARASI ÖZ-
YETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

Ferhat Işgın

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Aralık, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 6 (altı) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir

YAZARIN

Adı: Ferhat

Soyadı: IŞGIN

Bölümü: Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği

İmza:

Teslim tarihi: 30/12/2020

TEZİN

Türkçe Adı: Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişilerarası Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi

İngilizce Adı: The Examining Of The Interpersonal Self-Sufficiency Levels Of Physical Education Teachers

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar: Ferhat IŞGIN

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ferhat IŞGIN tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ekrem Levent İLHAN

(Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Başkan: Doç. Dr. Serkan KURTİPEK

(Spor Yöneticiliği Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Ekrem Levent İLHAN

(Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, Gazi Üniversitesi)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Kaan ESENTÜRK

(Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı, Erzincan Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi:30/12/2020

Bu tezin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

Yalnızca tez yazım aşamamda değil lisans ve yüksek lisans serüvenimin her aşamasında desteklerini ve yapıcı yol göstericiliğini üzerimden eksiltmeyen kıymetli hocam Prof. Dr. Ekrem Levent İLHAN' a ayrıca gece gündüz fark etmeksizin her an desteğiyle beni yalnız bırakmayan değerli hocam Arş. Gör. Yunus Emre YARAYAN'a, işlerinin yoğunluğu arasında benim sıkıntılarımı da yüklenen canım kız kardeşim Arş. Gör. Kübra IŞGIN ATICI' ya, tezimin her anında desteğini eksik etmeyen kuzenim Abdullah ERİŞ ve değerli dostum Yasir ÇINAR'a, bu yola çıkmamdaki ve hayattaki en büyük destekçim eşim Elifnur IŞGIN ile ilham kaynağım canım oğlum Emir Tuna'ya son olarak da dualarıyla beni yalnız bırakmayan manevi destekçilerim çok kıymetli annem, babam ve abime çok teşekkür ederim.

BEDEN EĞİTİMİ ÖĞRETMENLERİNİN KİŞİLERARASI ÖZ-YETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Ferhat Işgın

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Aralık, 2020

ÖZ

Öğretmenlerin öz-yeterliklerini konu edinen birçok çalışma mevcut olmasına karşın beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterliklerini inceleyen araştırmaların eksikliği fark edilmektedir. Bu kapsamda araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmaya farklı illerde görev yapan 289'u erkek (%69,0), $X_{yaş}=35,54\pm8,08$ 130'u kadın (%31,0), $X_{yaş}=35,25\pm7,86$ olmak üzere toplam 419 beden eğitimi öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” ile Esentürk Yılmaz & İlhan (2019) tarafından geliştirilen “Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi için Microsoft Excel ve SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. İlk olarak araştırmada kullanılan ölçeğe ilişkin cronbach alpha iç tutarlık katsayıları incelenmiş ve değerlerin .85 ile .93 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Normallik analizleri için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmış ve dağılımın normal olduğu tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra ikili grup karşılaştırmalarında T-Testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise One-Way Anova analizi kullanılmıştır. Anova analizi neticesinde farkın kaynağını belirlemek adına post-hoc Tukey testi kullanılmıştır. Bununla birlikte yaş ve çalışma yılı değişkeni ile ölçek

arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, beden eğitimi öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinde; cinsiyet, medeni durum, çalışılan kurum, çalışılan yer, yaş ve deneyim yılına göre yapılan analizlerde anlamlı farklar bulunurken, eğitim düzeyi, çalışılan kademe ve kurumdaki ğretmen sayısı değişkenlerine göre ise anlamlı fark tespit edilmemiştir.

.

Anahtar Kelimeler: Beden Eğitimi, z-Yeterlik, Spor

Sayfa Adedi: 77

Danışman: Prof. Dr. Ekrem Levent İLHAN

**THE EXAMINING OF THE INTERPERSONAL SELF-SUFFICIENCY LEVELS
OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS
(Master's Thesis)**

**Ferhat Işgın
GAZI UNIVERSITY
INSTITUTE OF EDUCATION SCIENCES
December, 2020**

ABSTRACT

Although there are many studies on teachers' self-efficacy, the lack of studies examining the interpersonal self-efficacy of physical education teachers is noticed. In this context, the aim of the study is to examine the interpersonal self-efficacy levels of physical education teachers according to different variables. For this purpose, 289 men (69.0%), $X_{age}= 35.54\pm 8.08$ 130 women (31.0%), $X_{age}=35.25\pm 7.86$, working in different cities A total of 419 physical education teachers participated voluntarily. The "Personal Information Form" created by the researchers and the " Physical Education Interpersonal Self-Efficacy Scale" developed by Esentürk Yılmaz & İlhan (2019) were used as data collection tools in the study. Microsoft Excel and SPSS 22.0 software were used to analyze the data obtained within the scope of the research. Firstly, the Cronbach alpha internal consistency coefficients of the scale used in the study were examined and it was determined that the values ranged from .85 to .93. Skewness and Kurtosis values were checked for normality analysis and the distribution was found to be normal. After this stage, T-Test was used for pairwise group comparisons and One-Way Anova analysis for comparisons of more than two groups. As a result of Anova analysis, the post-hoc Tukey test was used to determine the source of the difference. However, Pearson correlation analysis was used to determine the relationship between the age and working year variables and the scale. According to the findings obtained as a result of the research, in the interpersonal self-efficacy levels of physical education teachers; Significant differences were found in the analyzes made according to gender, marital status, institution of work, place of employment, age and years of experience, while no significant difference was found according to the variables of education level, the level of work and the number of teachers in the institution.

Keywords : Physical Education, Self-Efficacy, Sport

Number of Pages :77

Supervisor : Prof. Dr. Ekrem Levent İLHAN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu.....	3
1.1.1 Problem Cümlesi:	4
1.2 Alt Problemler:	4
1.3 Araştırmanın Amacı	4
1.4 Araştırmanın Önemi	5
1.5 Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları	5
BÖLÜM 2.....	6
KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1 Eğitim	6

2.2 Spor.....	7
2.3 Öğretmen.....	7
2.4 Beden Eğitimi.....	9
2.5 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni	10
2.5.1 Beden Eğitimi Öğretmeninin Özellikleri.....	11
2.5.2 Beden Eğitimi Öğretmeninin Görevleri	13
2.6 Öz-Yeterlik.....	15
2.6.1 Düşük ve Yüksek Öz-Yeterlikteki Bireylerin Farkları.....	17
2.6.2 Öz-Yeterliğin Kaynakları	19
2.7 Beden Eğitimi Öğretmeninin Öz-Yeterliği	19
2.8 Beden Eğitimi Öğretmeninin Kişiler Arası Öz-Yeterliği	21
BÖLÜM 3.....	23
YÖNTEM.....	23
3.1 Araştırmanın Modeli	23
3.2 Araştırma Grubu.....	23
3.3. Veri Toplama Araçları.....	24
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	24
3.3.2. Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği	24
3.4 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	25
BÖLÜM 4.....	27
BULGULAR	27
BÖLÜM 5.....	36
TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER	36
5.1 Tartışma	36
5.2 Sonuç	41

5.3 Öneriler	42
KAYNAKLAR.....	43
EKLER.....	57
EK-1. Etik Komisyon Raporu	58
Ek-2. Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği.....	61

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Araştırma Kapsamına Alınan Bireylere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikî Bilgiler	24
Tablo 2 Beden Eğitimi Öğretmeni Kişiler Arası Öz-Yeterlik Ölçeğine İlişkin İç Tutarlık Katsayıları	25
Tablo 3 Erkek Katılımcıların Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği Maddelerine Vermiş Oldukları Yanıtlara İlişkin Betimsel İstatistikî Bilgiler	27
Tablo 4 Kadın Katılımcıların Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği Maddelerine Vermiş Oldukları Yanıtlara İlişkin Betimsel İstatistikî Bilgiler	28
Tablo 5 Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları	29
Tablo 6 Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları	30
Tablo 7 Çalıştığı Kademe Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları	31
Tablo 8 Medeni Durum Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları	31
Tablo 9 Okulda Olan Beden Eğitimi Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İliş. T-Testi Sonuçları	32
Tablo 10 Çalışılan Kurum Değişkenine Göre Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları	33
Tablo 11 Çalışılan Yer Değişkenine Göre Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin One-Way Anova Sonuçları	34
Tablo 12 Yaş Değişkenine Göre Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları	35
Tablo 13 Deneyim Yılı Değişkenine Göre Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları	35

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Eğitim sistemli bir süreçtir. Eğitim sistemimizin günümüzdeki başarılı grafiğinin büyük oranla işlerini iyi yapan öğretmenlere bağlı olduğu yoğun kabul gören bir görüştür. Dolayısıyla hayatın vazgeçilmez unsuru olan insan gücünün nitelikli yetişmesinin temel taşı olan öğretmenler hep ilgi odağı durumunda olmuş ve öğretmen yetiştirme işi daima önemsenmiştir.

Literatürde eğitim kavramı ile ilgili farklı tanımla bulunmaktadır. Ertürk (1982)'e göre eğitim kişinin davranışlarında yaşantı yollu ve bilinçli şekilde istenilen yönde değişimler oluşturma sürecidir. Dilaver (1996) ise eğitimin kişileri içinde bulunan toplumun ve uygar dünyanın renkli bir bireyi olarak çağdaş şekilde becerilerle donatmayı amaç edindiğini söyleyerek farklı bir yönünü vurgulamıştır.

Evrensel ve topluluklara özgü kültürel mirasın bizlere ulaşmasına aracılık etmesi, kişilerin gizli kalmış yeteneklerini ortaya çıkarmadaki meziyetleri sebebiyle öğretmenlik mesleği tüm topluluklarda diğer meslek gruplarına göre farklı bir yer teşkil etmektedir. Öğretmenlik mesleğinin profesyonelce yapılma düzeyi ve önemi konusundaki farkındalık ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Tüm dünyada bu önemli konuda öğretmen yetiştirme programları üretilmiş ve güncellenerek kullanılmaya devam edilmiştir (Eroğlu & Güven, 2006).

TBMM'de kabul edilen 13 Mart 1924 tarihli Orta Tedrisat Muallimleri Kanunu Öğretmenliği, "Devletin genel hizmetlerinden talim ve terbiye görevini üstlenen, müstakil sınıflara ve derecelere ayrılan bir meslektir" diyerek tanımlamıştır (Akyüz, 2008). Başka bir tanımda ise Türkoğlu (2005) devlet okulları veya özel okullarda görev almak kaydıyla okul

öncesi, ilköğretim ve orta öğretim kademelerinde veya yetişkin bireylerin belirli programlar dâhilinde eğitimlerinin uygulanmasında görevli olan bireyler olarak vurgulamaktadır.

Öğretmenlerin sorumlu oldukları birçok görev alanları bulunmaktadır. Bu görev alanlarından birisi de fiziki gelişim esnasında insan bedeninin eğitimidir. Beden eğitimi oyun yolu ile gerçekleşen; ruh, beden ve fiziki yapının bütün halinde, yıllara göre potansiyeline erişim amaçlı fiziki aktiviteler ve faaliyetlerin geneline verilen addır (Şahin, 2005). Bu doğrultuda beden eğitimi öğretmenliği ise şu şekilde ifade edilebilir. Üniversitelerde bulunan beden eğitimi öğretmenliği bölümlerini tamamlamak şartıyla, ilköğretim kurumları ve ortaöğretim kurumları dahilinde beden eğitim ve spor eğitimi öğretim programlarını yürütmekle görevlidirler. Genel kültür ile beraber alan bilgisi ayrıca öğretmenliğe dair mesleki bilgilere ulaşmış olmakla beraber kişilerin beklentilerine cevap verebilecek şekilde eğitim veren bireylerdir (Türk, 2009).

Beden eğitimi öğretmenleri üzerinde yürütülen bu araştırmada altı çizilen önemli kavramlardan birisi de öz-yeterlik kavramıdır. Öz-yeterlik, bireyin arzu edilen bir fiili yapabilme adına o bireyce hissedilen yetileri şeklinde aktarılmaktadır. Bu kavram ilk öne sürüldüğünden bugüne kadar gelişim, fen eğitimi, psikoloji, matematik, bilgisayar gibi farklı alanlardaki çok sayıda parametre ile ilişkilendirilerek değerlendirilmiştir (Bandura, 1986). Farklı bir deyişle öz-yeterlilik, insanların belirli seviyelere ulaşabilmelerini teşvik edecek hareketleri düzenleme ve sergileme yetenekleri ile ilgili kabulleridir. Kişinin zihinde belirlediği bir işi başarmaya ilişkin bireysel inancı olarak da ifade edilebilirken, öz-yeterlik inancı ise bireylerin hayatlarını etkileyebilecek olay/durumlara karşı harekete geçebilme kabiliyetlerine yönelik inanmışlıklarıdır. Bu inançlar, bireylerin hissiyatını, düşüncelerini, bireysel motivasyonunu ve davranışlarını belirlemektedir (Bandura, 1994). Bir diğer tanımda öz-yeterlik inancı, bireyin arzulanan davranışı ortaya çıkarma adına ihtiyaç duyduğu kabiliyete dair özgüven ve verilen görevdeki istikrarıyla birlikte sarf ettiği çaba şeklinde dile getirilmiştir (Kinzie, Delcourt, & Powers, 1994).

Öz-yeterlik inancına sahip olan ve olmayan bireyler olaylar ve durumlar karşısında birbirlerinden farklı tavır ve davranışlar sergilemektedir. Bandura (1977) sağlam öz-yeterlik inancı olan bireylerin karşılaştıkları olumsuz durumlardan dolayı pes etmeyerek çaba harcadıkları sonrasında ise faaliyetlerini başarıyla nihayettlendirmek için fazlasıyla kararlı olduklarını bildirmektedir. Buradan hareketle zayıf öz-yeterlik inancındaki bireylerin ise belli görevleri uygulayabilme açısından kuvvetli öz-yeterlik duygularına sahip olanlara

kıyasla gerilmiş, stresli ve hoşnut olmayan duygular sergiledikleri rapor edilmektedir (Zimmerman, Bandura, & Martinez- Pons, 1992).

Araştırma kapsamında üzerinde durulan bir diğer boyut olan öğretmen öz-yeterlik kavramına ilişkin çeşitli tanımlamalar bulunmaktadır. Aston (1984) öğretmen öz-yeterlik algısını, öğrencinin kapasitelerine etki etme becerileri ya da mesuliyetlerini iyi bir biçimde ifa etmek adına gereken davranışları gösterebilme algıları şeklinde tanımlamaktadır. Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2001) ise öğretmen öz-yeterlik inancını; kurallara uymayan veya güdülenmemiş çocuklar arasında dahi öğrenci katılımı ve öğrenmede istenilen çıktılar elde etmeye yönelik inanç olarak ifade etmişlerdir.

Öz-yeterliğin boyutlarından birisi de kişiler arası boyuttur. Kişiler arası alt başlığı düzeyinde de kurumdaşlar (meslektaşlar ve idareciler), öğrenciler ve danışan kişilerle kalıcı, fayda sağlayan iletişimler kazanmak ve birlikteliği sürdürmekle alakalı organizasyonlar bulunmaktadır (Brouwers & Tomic, 2001). Öğretmenlik tanımlarda gösterildiği gibi yalnızca okulda görev yapan ve orada işi biten bir meslek grubu değildir. Okuldan sonra da gerek toplumdaki diğer bireylerle gerekse velilerle oldukça iç içe ilişkileri bulunan bir meslektir. Öğretmenlerden beklentiler yöre ve toplum yapısına göre değişiklik arz edebilir. Söz gelimi bir mezra veya küçük yerleşim yerlerinde, köylerde görev yapan öğretmen o yörenin akil kişisi olarak kabul edilir (Çelikten, 2005). Bu durumla paralel olarak Den Brok vd. (2005) öğrencilerin ders tutumlarının belirlenmesinde ve olumlu anlamda gelişim göstermesinde öğretmenlerinin sosyal yaşantılarının ve iletişim becerilerinin çok büyük rolü olduğunu belirtmektedir.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında araştırmanın amacı beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerini incelenmek ve olası ilişkiyi farklı değişkenlerle inceleyerek sonuçlarını ortaya koymaktır.

1.1 Problem Durumu

Bu araştırmada beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyleri ile bunlara bağlı bazı değişkenleri incelenmiştir. İlgili literatür ışığında beden eğitimi öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterliklerini inceleyen araştırmalara rastlanırken beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterliğini araştıran bir çalışma bulunamamıştır. Bu doğrultuda bir diğer gaye de mevcut eksikliği gidererek literatüre yeni bir bakış açısı eklemektir.

1.1.1 Problem Cümlesi:

Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyleri çeşitli değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?

1.2 Alt Problemler:

- 1) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 2) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi yaşa değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 3) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi meslekte çalışılan yıla değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 4) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi çalışılan okul (il-ilçe-köy) değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 5) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi çalışılan kurum (özel-devlet) değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 6) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi çalıştığı kademe (ilköğretim-ortaöğretim) değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 7) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi çalıştığı beden eğitimi öğretmeni sayısı değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 8) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi eğitim düzeyi değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 9) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi medeni durum değişkenine göre farklılık göstermekte midir?
- 10) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi yaş değişkeni ile ilişki göstermekte midir?
- 11) Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyi deneyim yılı değişkeni ile ilişki göstermekte midir?

1.3 Araştırmanın Amacı

Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerini incelenmek ve olası ilişkiyi farklı değişkenlerle inceleyerek sonuçlarını ortaya koymaktır.

1.4 Araştırmanın Önemi

Literatürde mevcut çalışmalar incelendiğinde, öğretmenlerin öz-yeterlik düzeyleri ve bunları etkileyen alt boyutları inceleyen kaynakların fazlasıyla mevcut olduğu görülmektedir. Seçgin ve Başbay (2013) tarafından yapılan araştırmada beden eğitimi öğretmen adaylarının öz-yeterlik düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, anne öğrenim durumu, çalışılan spor branşına göre farklılaşmadığını ifade etmişlerdir.

Ekici (2008) tarafından yapılan araştırmada ise, Araştırma sonucunda, sınıf yönetimi dersinin, öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etki konusunda önemli yeri olduğu, öğretmen öz-yeterlik seviyelerinin, başarı durumuna, cinsiyet ve mezun olunan liseye göre istatistiki manada anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Başka bir literatürde Akbulut (2006), müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz-yeterlik inançlarını cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre incelemiştir. Araştırmanın sonucunda, müzik öğretmen adaylarının sınıf düzeyi ve cinsiyet alt boyutları bakımından, öz-yeterlik düzeylerinde anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Yukarıdaki bilgiler ışığında literatürde farklı branştaki öğretmenlerin öz-yeterlik düzeylerini inceleyen çalışmaların olduğu görülmektedir. Bu kapsamda beden eğitimi öğretmenlerinin kişilerarası öz-yeterlik seviyeleri ile ilgili farklı bir bakış açısı getiren yeterli çalışma bulunmaması bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

1.5 Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan Esentürk vd. (2019) tarafından geliştirilen Beden Eğitimi Öğretmeni Kişiler Arası Öz-Yeterlik Ölçeği ile kişisel bilgi formuna katılımcıların doğru cevaplar verdiği varsayılmıştır.

1.6 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Türkiye'nin farklı birkaç ili ve bunlara bağlı ilçe ve köylerde çalışan 419 beden eğitimi öğretmeni ile sınırlı tutulmuştur.

BÖLÜM 2

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1 Eğitim

Bilen, (2002) tarafından eğitim kişilerin yaşamlarını sürdürebilmeleri ve sosyal çevrelerinde bir yere sahip olabilmeleri adına elde edilen bilgi ve becerilerin, düşüncelerin tamamını kapsamadığı belirtilirken, sosyal yaşam içindeki standartları, inançlarını ve yaşamını daha kolay bir hale getirmenin yollarını öğreten bir süreç olduğu ifade edilmektedir.

Ertürk (1982) ise eğitimi, kişinin davranışlarında yaşantısı yolu ile bilinçli olarak istenilen yönde değişimler oluşturma süreci şeklinde ifade etmektedir. Bir başka literatürde Varış (1988) eğitimin uygulamaları mevcut olan bir bilim dalı olduğunu, bireylerin küçük yaşlardan itibaren sağlıklı, sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimleri adına yapılan bir yatırım olduğunu belirtmektedir.

Baytekin (2004) ise eğitimi uygulamalı bir süreç olarak ifade etmektedir. Bu süreç içerisinde belirli plan ve programlar dâhilinde, amaçlar doğrultusunda kişisel ve toplumsal hedeflere yaşam boyu bir gayret söz konusudur derken; Dilaver (1996) kişileri içinde bulunan toplumun ve uygar dünyanın renkli bir bireyi olarak çağdaş şekilde becerilerle donatmayı amaç edindiğini belirtmektedir.

Yukarıda tanımlamaları verilen eğitimin amaçlarından şu şekilde bahsetmek mümkündür. Hali hazırda bulunan bilgi birikiminin beceri ve yaşantıyla elde edilen deneyimlerin yeni kuşaklara aktarılmasını, kişilerin zihinsel anlamda gelişimlerini oluşturmaya, kültürel birikimlerin yeni nesillere taşınmasını, eleştirel ve hür düşünen karakterler oluşumunu, etkin ve geri durmayan girişimci vatandaşlar yetiştirmeyi ve nitelikli insan gücünü hedeflemektedir (Kılbaş, 2003).

2.2 Spor

Hayatlarına sağlıkla devam etmek isteyen bireyler düzenli sporla yaşamlarını sürdürmektedirler. Spor, kişilerin ruh ve bedenlen sağlıklı olmaları ile birlikte belirlenen kaidelere göre belli  l   tler dahilinde çaba sarf etme, heyecanlanma, yariş içerisinde olma ve galip olma arzularını gidermektedir.

İlgili literatürde spor kavramı konulu birçok tanımın olduğu görülmektedir. Aracı (2006) spor kelimesini gerçek anlamı ile başarı seviyesinin yükseltilmesi ve şahsi manada tepe noktaya çıkarılması için harcanan yoğun çaba olarak ifade eder. Kuru (2000) ise spor kavramının, bireylerin kazanma azimlerini ve isteklerini kurallar örgüsüyle bedensel olarak ifa etmesini  ng ren sistemli etkinliklerin yanında yenme,  ne geçme, başarılı olma gibi maksatlarla organize edilmiş kurallar ile işlenen sistematik hareketler bütünü olduğunu belirtmektedir.

Başka bir literatürde Yücel (2004) sporun, günümüzde bireylerin sosyal yaşantılarına derinlemesine nüfuz etmiş ayrıca toplumsal mekanizmalara göre şekillenebilen bir olgu olmasıyla birlikte rekabet kavramının en adil şartlarda vücut bulduğu kavram olarak ifade etmektedir. Sönmez ve Sunay (2001) yaşadığımız dönemde sporu bilime ait bir alan şeklinde değerlendirmektedir. Bunula birlikte sporun aynı zamanda ticari alanda ve sosyal hayatın renklendirilmesi için de önemli olduğunu belirtmektedirler.

2.3 Öğretmen

İnsanlar hayatlarının her döneminde öğrenen ve öğreten bireyler olarak sistematik bir şekilde hayatlarını idame ettirirler. İhtiyaçlar yeni şeyler öğrenmeyi zorunlu kıldığı için toplumlar yeni kavramları aktaracak tecrübeli kişileri her daim el üstünde tutmuşlardır. Tecrübelerini yeni nesillere aktaran bu kişiler öğretmenlerdir. Literatüre göz atıldığında öğretmenlik ile ilgili pek çok tanım görülmektedir. Harmandar (2004) kişilerin arzu ettiği öğrenme yaşantılarına erişmelerinde rehberlik görevinde bulunan, kurumlarda çalışan planlı ve programlı bir şekilde eğitim ve  ğretimi uygulayan bireylere  ğretmen adı verildiğini bildirmektedir. Türkoğlu (2005) ise  ğretmenliği; devlet okulları veya özel okullarda görev almak kaydıyla okul öncesi, ilköğretim ve orta  ğretim kademelerinde veya yetişkin bireylerin belirli programlar dâhilinde eğitimlerinin uygulanmasında görevli olan bireylere verilen isim olarak belirtmektedir.

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde öğretmenliğin önemini vurgulayan birçok çalışma bulunduğu görülmektedir. Kılıçoğlu, Karakuş ve Demir (2011) öğretmenin eğitim hayatının mihenk taşı olduğunu ve bu uzun yolda öğretmene büyük görevler düştüğünü ifade etmektedir. Eroğlu ve Güven (2006) eğitim sistemimizin günümüzdeki başarılı grafiğinin büyük oranla işlerini iyi yapan öğretmenlere bağlı olduğu belirtmektedir. Ayrıca hayatın vazgeçilmez unsuru olan insan gücünün nitelikli yetişmesinin temel taşı olan öğretmenlerin hep ilgi odağı durumunda olduğunu ve öğretmen yetiştirme işinin daima önemsendiğini bildirirler. Bunun yanı sıra bütün dünyada öğretmen yetiştirme ile ilgili programların üretilerek zamanla ihtiyaca göre yenilendiklerini vurgulamışlardır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterliklerinin incelenmesi konusu kapsamında üzerinde durduğumuz öğretmen görevleri ile ilgili literatürde oldukça fazla kaynak bulunmaktadır. Özkan (2005) bir öğretmene mesleğin gerektirdiği her şeyi layıkıyla yaptığı durumda toplum mimarı adının verilebileceğini belirtir. Öğretmenin en önemli görevlerinden birinin de bilgiyi almaya en uygun ortamı öğrenciye sunabilmek olduğunu ifade eder. Ayrıca öğretmenin daima yenilik ve gelişmişliklere açık olması gerektiğini dile getirmektedir. Bu sayede çağın gerektirdiği şekilde, eski ve eksik eğitim anlayışlarının boyunduruğunda kalmadan görevlerini ifa edebilirler. Başer (2009) öğretmenlere ithaf edilen sorumluluk ve görevleri; okul ve çevre ile olan iletişimi geliştirme, kendini daima geliştirme, yetişkin kişileri eğitme, sadece derste değil dışarda da faaliyet gerçekleştirme, ihtiyacı olan çocuklara özel eğitim verme, öğrencilerini yeteri kadar tanıma, yeni materyaller oluşturma, plan ve program hazırlama vb. şeklinde ifade etmektedir.

Literatürde ayrıca öğretmenin yaptıklarıyla ve karakter özellikleriyle öğrencisine nasıl etkide bulunduğu ile ilgili çalışmalar mevcuttur. Konuyla alakalı olarak Aydın (2009) eğitim hayatında iyi bir öğretmenin öğrencilerin gözünde çoğunlukla en yakın çevre etkeni rolünde olduğunu ifade etmektedir. Bu durumda öğretmenin etkisinin ciddi anlamda fazla olduğunu ve görevinin de bir o kadar önem arz ettiğini belirtir. Farklı bir literatürde Özkan (2005) da öğretmenin farkında ve bilincinde olması gereken bir diğer durumun da öğrencinin gözünde bir rol model olduğu gerçeğini vurgulamaktadır. Bu misyonu gereği iyi bir rehber olmak mecburiyetindedir diyerek rehberlik kavramını vurgulamaktadır.

2.4 Beden Eğitimi

Yaşamın her döneminde beden eğitimine değişen manalar yüklenmiş ve bu manaların meydana getirdiği beklentiler oluşmuştur. Ayrıca pek çok farklı kuruluştaki beden eğitimi uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Bilge (1989) Tanzimat döneminden evvel beden eğitimi sarayın eğitim öğretim alanlarında, askeriyeğe yönelik eğitim yapılan yerlerde ve halkın da katılabileceği bazı kurumlarda uygulamalı talim ve spor etkinlikleri şeklinde yürütüldüğünü ifade etmektedir. Tanzimat döneminde ise lise dengi sultani okullarında ve askeri mekteplerin içeriğinde yer alan cımnastik dersleri ile özdeş duruma geldiğini belirtmektedir. Çöndü (1999)' ye göre kurumsal hale gelmesi ilk ve orta öğretim kademelerinde okutulması ise cumhuriyet dönemine tekabül eder. Önceleri cımnastik adıyla anılan dersin adının kurumlarda sonradan beden eğitimi olarak değiştiğini vurgular.

Beden eğitiminin literatürde farklı birçok tanımı bulunmaktadır. Tamer ve Pulur (2001) beden eğitiminin bireylerin bedensel hareketler vasıtasıyla davranışlarında beden eğitimi hedeflerine uygun olarak kasıtlı meydana getirdikleri değişim süreci olarak bildirmektedir. Aracı (2006) ise kapsamından yola çıkarak beden eğitiminin; kişilerin beden ve ruh sağlıklarını geliştirme yanında fiziki yeteneklerini de artırmaya yönelik çevresel etkilere ve katılımcılara göre şekillenebilen sabit kuralları olmayan jimnastik spor ve oyunlara yönelik alıştırma ve çalışmaların tamamını kapsayan büyük bir etkinlik alanı olduğunu belirtir.

Beden eğitiminin bireylere sadece fiziki manada katkıları yoktur. Literatüre bakıldığında, beden eğitiminin yaşamın farklı alanları ile olan etkileşimlerini konu alan çalışmaları görmek mümkündür. Beden eğitimi temel yaklaşımına göre Yüzüak (2006) bedeni sadece bir araç görüp ve amaç bütün bir benliğin gelişimi ve eğitimidir diye eklemektedir. Aracı (2006) beden eğitiminin toplumsal kurallara uyarak yaşamda güzellikleri oluşturma, insan haklarına riayet ederek dürüst olma, zekilik, beden ve ruh yapısının sağlıklı olması ile ilişkileri olduğunu vurgulamaktadır. Hünük (2006) ise beden eğitiminin; hareketli olunması sonucu fiziki gelişimi olumlu etkilediğini aynı zamanda sosyal, duyuşsal ve bilişsel gelişimleri de tetiklediğini ifade etmektedir. Bu nedenle dersin hedeflerinin sadece bedensel değil bilişsel, duyuşsal ve sosyal bir bütünlük arz ettiğini belirtmektedir.

2.5 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmeni

Öğretmenliğin genel kabul gören tanımları bulunduğu gibi literatürde beden eğitimi ve spor öğretmenlerine özgü birçok tanım da bulunmaktadır. Türk (2009) beden eğitimi öğretmenlerini; üniversitelerde beden eğitimi ve spor öğretmenliği alanı olan bölümlerde eğitim alan ilk ve ortaöğretim seviyelerinde bu dersi işleyen, aynı zamanda spor eğitiminin yanında genel kültür ve de alan bilgisi bulunan eğitimci olarak ifade etmektedir. Açıık (2006) ise Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda müfredat dâhilinde beden eğitimi ve spora dair faaliyet ve derslerin devamlılığını sağlayan aynı zamanda bireyin fiziksel, zihinsel ve ruhsal anlamda bir bütün olarak gelişimi ve çevreye uyumunu gerçekleştirmesinde rol alan kişiler olarak belirtmektedir. Ayrıca diğer öğretmenlerden farklı olarak resmi kıyafetleri eşofman ve spor kıyafetlerden oluştuğunu dile getirirken, göstermeleri gereken uygulamalı hareketleri bu kıyafetler ile yaptıklarını ayrıca eşofmanla birlikte spor ayakkabı da giydiklerini, dikkat toplama amacıyla ve tempo tutulması gereken durumlarda düdük kullandıklarını aktarmaktadır (Açıık 2006).

Bununla birlikte Özdilek vd. (2005) beden eğitimi öğretmenliğini okul öncesi, ilk ve orta öğretim kademesindeki okullarda kendi alan derslerini yürütmekle birlikte okulun dahilinde ve okulun haricindeki etkinliklerde eğitim ve öğretimin yanı sıra yönlendirme ve yönetme faaliyetlerinde bulunan şahsına münhasır bir meslek alanı olarak tanımlamaktadır. Türk (2009) ayrıca beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin alanlarına ait programları uygulayabilecek şekilde genel kültürün yanında alana ait bilgileri olan ve öğretmen pedagojik formasyon bilgisine sahip ayrıca bireyin ihtiyaçlarına karşılık verebilecek şekilde donanıma sahip eğiticiler olduklarını ifade etmektedir. MEB'in öğretmenler için genel bir tanımı vardır diyen Çoban vd. (2003) ancak her branşın farklı görev ve sorumluluklarının mevcut olduğunu altını çizerek beden eğitimi öğretmenliğinin de bunlardan birisi olduğunu dile getirmektedir.

Farklı bir literatürde Kuru (2000) beden eğitimini; bireylerin beden zihin ve ruh gelişimlerini gerçekleştirmek, günlük yaşam ve çalışma dünyasına hazırlamakla beraber milli bilinç ve vatandaşlık hissiyatlarını geliştirmek için düzenli yöntemlerle yapılan çalışmalar olup bu çalışmaları uygulayan kişiler de beden eğitimi programlarından mezun lisans öğrencileri olduğunu ifade etmektedir.

Beden eğitimi öğretmenin görevi yalnızca program uygulamaktan ibaret değildir. Yönlendirme ve rehberlik en önemli sorumluluk alanlarındanıdır. Sunay (1988) konuyla ilgili

fikirlerini bireyleri okul çağlarında spora yönlendiren en önemli ve ilk sıradaki kişiler beden eğitimi öğretmenleridir diyerek öğrencilerle sürekli iletişim ile gereken programların uygulandığını ve materyaller ile ölçme değerlendirme sonucunda spora yönlendirmelerin yapıldığını belirtmektedir. Bir diğer literatür örneğinde aynı doğrultuda düşünen Kale ve Erşen (2003) de çocuklar için ailelerinden sonra hayatlarında ikinci sırayı spor öğretmenlerinin aldığını vurgulayarak onlar için uyguladıkları yeni ve eğlenceli aktiviteler ile daha önce keşfetmedikleri özelliklerini bulmalarında yardımcı olunduğunun altını çizmektedir.

Birçok spor branşında ilerleyiş bu şekilde devam ederken Şimşek ve Gökdemir (2006) de araştırmaların sonuçlarını değerlendirmek suretiyle, atletizm branşına çocukları en çok spor öğretmenlerinin teşvik ettiğini belirterek; bu yüzden beden eğitimi öğretmenlerinin spora yönlendirmede çok önemli bir yeri olduğunu vurgulamışlardır. Buradan yola çıkarak Yetim, Göktaş (2000) da sporun gençler arasında aktif olarak yapılmasını sağlayan, sporda uluslararası başarıları getiren kişilerin başında beden eğitimi ve spor öğretmenleri geldiğini ifade etmektedirler.

2.5.1 Beden Eğitimi Öğretmeninin Özellikleri

1739 sayılı Milli eğitim temel kanununun 43.maddesi; öğretmenlik eğitimle, öğretimle ve bunlara bağlı yönetme yükümlülüklerini üzerine alan bir ihtisas mesleğidir şeklinde öğretmenliği tanımlamaktadır. Çoban vd. (2003) 43.maddedeki tanımın öğretmenlere ait genel bir tanım olup her branşın kendi içinde farklı tanımları ve görev kapsamının mevcut bulunduğunu belirtirler. Bunlardan birinin de “ Beden Eğitimi Öğretmenliği” olduğunu ifade ederek, mesleki manada; okul öncesinde, ilköğretimde ve orta öğretim kademelerinde kurumların spor faaliyetlerini, dersleriyle etkinliklerini idame ettiren meslek grubu olduğunu ifade etmektedirler.

MEB (2006) öğretmenlerin hepsinde bulunması icap eden mesleki özellikleri altı başlıkta derlemiş ve bu ana başlıklarla ilgili otuz bir alt başlıkta yeterlilik ve 233 de performansla alakalı gösterge belirlemiştir.

Bu göstergeler incelendiğinde;

1. Kişisel ve mesleki gelişim
2. Öğrencilerini tanımak

3. Öğrenme ve öğretmenin süreci
4. Öğrenme ve gelişmeyi takip ederek sonunda değerlendirme
5. Okul ile aile ve toplumun ilişkileri
6. Programlarla içeriklerin bilgisinden haberdar olma olduğu görülmektedir (MEB 2006).

Literatürde genel olarak tüm öğretmenlerde bulunması gereken özelliklerin yanında ayrıca beden eğitimi öğretmenlerinde olması gereken özellikler ile ilgili çalışmalar da mevcuttur.

Tamer ve Pulur (2001) beden eğitim öğretmeninde olması gereken şahsi özellikleri;

- İyi bir İletişim kurma yetisi olmalı
- Yeri geldiğinde disiplinli olmalı
- Öğrencileri motive edebilme becerisine sahip olmalı
- Düzgün kişilik ve karakter sahibi olmalı
- Sevgi ile dolu olmalı
- İşine karşı İstekli olmalı
- Görünüşüne dikkat etmeli şeklinde sıralayarak ifade etmektedirler.

Beden eğitimi öğretmenlerinde bulunması gereken özellikleri anlatan bir diğer literatürde ise Ünlü ve Aydos (2007), beden eğitimi öğretmenlerinin derslerinin yöneticileri olduklarından yeterli hareket becerilerine sahip olmak durumunda olduklarını ifade ederler. Bu becerileri uygularken kullanacakları yöntemleri de iyi bilmeleri gerektiğini vurgulayarak, bu becerilerin verilmesi esnasında birçok farklı yöntemin kullanılması gerektiğini de belirtirler. Değişik ve zengin içerikli yöntemlerin kullanılması ile öğrencinin de derse yönelimi artıp başarısı yükseleceğini, bu yüzden özel öğretim yöntemlerine hâkim olunması gerektiğini ifade etmektedir.

Beden eğitimi öğretmenlerinde bulunması gereken özellikler yanında onun kadar önemli olan kişisel özellikleri ile ilgili de literatürde çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu konuda Çoban ve Turan (2006), derslerdeki tavır ve davranışlar ile öğrencilerle iyi bir bağ kurulabileceğini, bedensel ve ruhsal niteliklerin yanında toplum içerisindeki sosyalliklerin de öğrencilerin eğitimi açısından rol modellik anlamında önemli olduğunu vurgularlar. Buna sebep olarak ise; öğretmenin sosyal yaşam alanlarında kurduğu ilişkilerin öğrencilerce çok sıkı takip edilmekte olduğunu ve bu durumun davranışlara, olumlu olarak derslere yansıyabileceğini ifade ederler.

Eğitim öğretim esnasında beden eğitimi öğretmeninin yapması gerekenlerle ilgili bir literatürde Çoban ve Turan (2006), etkili bir öğretmenin sadece alan bilgisi ve fiziki kabiliyetleri olan öğretmen olmadığının altını çizerek, Bunlar kadar önemli diğer bir kısmın da bilinenlerin öğrencilere aktarılabilmesi olduğunu belirterek, bunun için de öğretmenin ön çalışma yapması ve en sağlıklı strateji ile yöntemleri bulup kullanmasının icap ettiğini vurgularlar. Farklı beceri ve ihtiyaçları olan öğrencilere bu ihtiyaçlar doğrultusunda destek olunması gerektiğini bunun yanında derslerde dikkat çekici ve motive edici unsurlara yer verilmesinin önemini dile getirirler. Çocukların gelişim ve değişimlerinin de izlenmesi gerektiğine değinerek; harekete dayalı bir branş olduğu için iskelet sistemi, anatomi gibi alanlarda bilgilerini taze tutmalarını önermektedirler. Sosyal bilimler, hareket bilimleri konusunda tecrübelerini aktarmalarının önemini belirtirler. Bu şekilde çok yönlü gelişimlere zemin hazırlanacağını ifade etmektedirler.

Demirhan (2002) ise alan bilgisi yanında mutlaka konulara da hakim olma, etkili bir şekilde sosyal iletişime sahip olma, spor kavramının temellerine varana kadar bilme, hareketlerin analizleri konusunda bilgi sahibi olma, organizasyonel manada beceri sahibi olma, etik kurallara riayet ederek dürüst bir yapıya sahip olma, eğitim sürecini iyi örgütleyebilme gibi özelliklerin beden eğitimi öğretmeninde bulunması gereken özelliklerden olduğunu ifade etmektedir.

2.5.2 Beden Eğitimi Öğretmeninin Görevleri

Beden eğitimi öğretmenlerinin görevleri ile ilgili literatürde Demirhan vd. (2014) beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendi alanlarındaki derslerin uygulamaları esnasında yürütme ve değerlendirme planlama süreçlerinden bizzat kendilerinin sorumlu olduklarını belirtmektedir. Farklı bir literatürde ise Harmandar (2004) beden eğitimi öğretmenin okul dışında da etkinliklerin ve diğer spor branşlarının gerçekleşeceği alanlar ve oraların sorumluları ile sürekli bir iletişim halinde olması gerektiğini belirtmektedir. Kendisinde bulunan şahsi ve mesleki özellikleri ile örnek teşkil edeceğinden dersteki faaliyetleri esnasında kazanımların gerçekleşmesi adına elinden geleni yapması gerektiğini, bunu yaparken de yöneticiler ile bağlantıda olunmasının zorunluluğunu ifade etmektedir.

Beden eğitimi ve spor öğretmenin her öğretmen gibi nöbet tutma, sınıf öğretmeni olma, öğrenci kişisel gelişim ve ruhsal dosyalarını işleme, veli görüşmeleri ayarlama gibi görevleri vardır. Bunların dışında beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin branşa özgü farklı

yükümlülükleri de vardır. Bu yükümlülükleri, MEB (2000) “Beden eğitimi öğretmenlerinin, ders içi ve ders dışı çalışmalar rehberi” adını verdiği kitapta altı ana başlık altında sunulmuştur.

Beden Eğitimi ile ilgili görev ve sorumluluklar;

- Spor Koluna Ait Faaliyetleri,
- İzcilik ile İlgili Çalışmaları,
- Halk Oyunları Çalışmaları,
- Okulun Haricindeki Konularla Alakalı Diğer Durumlar
- Beden eğitimi ve spor derslerinin yapıldığı spor saha ve salonları, derse hazırlık için soyunma ve giyinme odaları, okul bahçesi ve bu gibi yerlere ait düzenleme bakım ve temizliği ile alakalı durumlar olarak belirtmektedir (MEB, 2000).

İlgili literatürde Özyiğit (1991) beden eğitimi öğretmenin MEB’in belirlediği görev ve sorumluluklarını tam bir şekilde yapmakla yükümlü olduğunu fakat bununla beraber okulun bulunduğu konum, kuruluşun statüsü, amaçları ve çalışma koşulları ile bağlantılı olarak yeni görev tanımlamaların da oluşabileceğini ifade etmektedir.

Bir diğer literatürde Tunç (1999) beden eğitimi öğretmenlerinin görevlerini aşağıdaki sıralama ile göstermektedir;

1. Kendisini yeteri kadar yetiştirmiş olmalı
2. Öğretmenlik mesleğine dair hedefleri belirlemiş olmalı
3. Öğrenciyi değerlendirmeye yönelik ve değerlendirmeyi iyi yapacak planlama yapabilmelidir
4. Öğrencilerinin gelişim düzeylerini takip etmeli ve önemsemeli
5. Ders esnasında kullanacağı araç ve gereçler için öncesinden bir planlama yapmalı
6. Bütün hedeflerin kendine ait yapılarını ve bütünün içindeki işlevlerini kavrayabilmeli
7. Eğitim sırasında kullanılan öğretim yöntemlerinin öğrenme ile ilgili teorilerle nasıl bağdaşabileceğini bilmeli
8. Öğretim sırasında yapıcı olan bir öğrenme ortamı oluşturmalı
9. Öğrencilerini sağlıklı bir biçimde disipline etmeli
10. Kendi davranışlarının yanında farklı öğretmen tutumlarını da gözleyebilmeli
11. Öğrenciye dokunabilecek şekilde etkin bir iletişim kurabilmeli

12. Öğrenme esnasında etkinliğini göstererek liderliğini oluşturmali ve bu yapıdaki öğrencilerin bulunmasını sağlamalı
13. Bir konuda karar verirken doğru zamanı ve doğru yeri bilmeli
14. İnsanlarla kurulan ilişkilerde şeffaf olmalı
15. Kurum içerisinde veya dışında bir iş yapılırken herkesin katılımını, iş bölümü ve organizasyonu sağlamalı
16. Kişiyle alakalı hedefleri birleştirebilmeli
17. Karar vermeyi oluşturabilmek adına öğrencilere problemlerle karşılaşınca onları çözmeyi öğretebilmek olduğunu ifade etmektedir (Tunç 1999).

2.6 Öz-Yeterlik

Teorik olarak öz-yeterlik kavramı 1977’de Albert Bandura’nın ortaya koyduğu “sosyal bilişsel teori” kuramına uzanmaktadır. Bu kavram; davranıştaki değişikliklerin sürecine yönelik değişik yorumları genel olarak fonksiyonellikten uzak olan engel durumlarını izah etmektedir. Bandura (1977) öz-yeterliğin bilişsel süreçlerin değişimlerine aracılık etmekle birlikte bilişsel vakaların eldeki performanslardan oluşan deneyimlerden etkilendiğini var saymıştır. Ayrıca öz-yeterlik algısının kişinin etkinliklerdeki seçimlerini, zorluklar karşısındaki direnişini ve çabalama seviyesini etkilediğini var saymıştır. Öz-yeterlik algısı yüksek olan kişilerin bir şeyi yapabilme adına çok yoğun gayret sarf edebileceklerini ve karşılaştıkları zorluklar karşısında hemen pes etmeyeceklerini aksine sabırlı davranacaklarını ifade etmiştir. Öz-yeterlik kavramını daha farklı ifade eden bir literatürde Yeşilyaprak (2009) da bireylerin hayatlarını sürdürdükleri esnada yaptıkları işle alakalı karşılaştıkları durumlarda sergilemeleri gereken performans ve şahsi performanslarını kıyaslamaları sonucu başarabilme durumları ile ilgili kendilerince yaptıkları çıkarımlar ve inanç seviyeleri olarak ifade etmiştir. Albert Bandura (1977) öz-yeterliğin bireylerin ne kadar yetenekli olduğundan ziyade yeteneklerine olan öz inançları ile ilişkili olduğunu belirterek; bu inançların ise kişinin performansını önemli ölçüde etkilemektedir. İlgili literatürde Yalçın (2011) bireylerin zihinsel yargıları olumlu ise karşılaşılabilecek zorluklarda başarıya gidebilecek şekilde planlar yapılacağını; yargılar olumsuz ise kişilerin başarısızlık endişelerini yaşayacaklarını ifade etmektedir.

İlgili bir diğer çalışmada Lunenburg’dan aktaran Redmond (2015) öz-yeterlik kavramını öz saygının fiile uyarlanmış bir şekli olarak ele almıştır. Gecas’tan aktaran Redmond (2015) bu

konuda bireylerin bir işe başlamadan önce zihinlerindeki yargılara göre hareket ettiğinden sonuçların da bu doğrultuda olacağını dolayısıyla öz-yeterliğin bu manada kendini gerçekleştiren kehanet şeklinde karşımıza geleceğini belirtir. Bandura (1994) gayret, dayanıklılık ve azmin öz-yeterlikle paralel bir şekilde artış gösterdiğini beyan eder. Aynı zamanda daha yüksek seviyeli bir öz-yeterlik algısı daha iyi bir beden ve ruh sağlığının, daha iyi bir başarı seviyesini ve çok daha iyi bir sosyal uyumu beraberinde getirdiğini ifade eder. Diğer yandan Kurbanoglu (2004) ve Pajares (2002) öz-yeterlik konusunda yeterince yüksek seviyede olmayan bireylerin günlük hayatta karşılarına çıkan zorluklar karşısında direnmekten ziyade teslim olmayı daha çok tercih ettikleri saptamışlardır.

Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterliklerini konu edindiğimiz bu çalışmada, öz-yeterliğin alt boyutu olarak araştırılan öğretmen öz-yeterliği ile alakalı birçok literatür bulunmaktadır. Bandura (1997)' ya göre bir öğretmenin öz-yeterlik algısının yalnızca konu alanı ve öğretmenlik mesleğindeki yeterliğinden ibaret olmadığını ifade eden Atıcı (2000) öğretmen etkililiğinin bir nebze de olsa sınıf yönetimindeki başarıya yönelik öz-yeterlik inancıyla ilişkili olduğunu belirtir. Ve öğretmenin öz-yeterlik inancını; bir değişle eğitebilme görevlerini başarılı bir biçimde yapacaklarına yönelik inançlarıdır şeklinde aktarır. İlgili literatürde Yılmaz (2004) Bandura'nın öz-yeterlik inanç kuramının öğretmenlerin mesleklerinin gerekliliklerini yerine getirebilme inançlarının ne seviyede olduğunu göstererek; öğretmenlerin mesleki sorumlulukları ile alakalı davranışlarını tahmin etme maksadı ile kullanılabileceğini ifade etmektedir. Böylece bireylerin gelişimlerini etkileyen öğretmen davranışlarının anlaşılması konusunda sağlam bilgiler alınabileceğini bildirmektedir.

Öğretmen öz-yeterliği ile ilgili farklı bir literatürde Guskey ve Passaro (1994) da öğretmen öz-yeterliğini; öğretmenin sınıf ortamında öğrencilerin düzeylerine uygun ve yüksek etkili bir eğitim sunabilme konusundaki inançları şeklinde ifade etmişlerdir. Bu durumun bazı varsayımlara dayandığını belirtirken bunları; sınıftaki görevlerle bunları karşılayan ihtiyaçların analizi ve sınıf için ve gerekli tüm organizasyonlar adına kapasitenin değerlendirilmesi şeklinde sıralamışlardır.

Öğretmenlerin öz-yeterliklerinin düzeylerini konu edinen farklı literatür çalışmaları da bulunmaktadır. Bandura (1997) öz-yeterlik kavramı ile ilgili; öz-yeterlik inancı yüksek olmayan öğretmenlerin ve diğer tüm bireylerin hoşnut olmayan, karmaşık ve stresli duygular yaşarken; gelişmiş öz-yeterlik inancına sahip bireylerin karşılaştıkları güçlükler karşısında

azimle mücadele ederek kolay pes etmeyeceğinin vurgusunu yapar. Yılmaz, Köseoğlu, Gerçek ve Soran (2004) öğretmenlerin öz-yeterlik duygularının; aldıkları eğitimle, sorumluluk duygusunu hissederek mesleklerini layıkıyla yerine getirmeleri ile yakından ilişkili olduğunu bildirmektedirler.

Eğitim esnasında öz-yeterliğin yansıması ile alakalı bir literatürde Pajares ve Miller (1994) eğiten kişinin öz-yeterliğinin yüksek olması gerektiğini, bunun da belirli faydaları bulunduğunu dile getirerek; yüksek öz-yeterlik inancına sahip bireylerin okul ortamını kaliteli bir duruma getirme ve iyi bir eğitim sunma konusundaki yeteneklerine dikkat çekerler. İlgili literatürde Allinder (1994) sınıflarda en iyi planlamaları öz-yeterliği yüksek olan öğretmenlerin yaptığını belirterek bu bireylerin daha adil olmakla birlikte öğrencileri daha iyi yönlendirebilen açık, anlaşılır kişiler olduğunu, ayrıca bu öğretmenlerin ihtiyaca göre gereken birçok farklı yöntemi çok daha iyi kullanabildiğini ifade etmektedir.

2.6.1 Düşük ve Yüksek Öz-Yeterlikteki Bireylerin Farkları

Kaynaklarda düşük ve yüksek öz-yeterliğe sahip bireylerin yaşam kaliteleri, olaylara karşı aldıkları tavırlar, ilişkilerdeki durumları gibi birçok özellikleri açısından birbirleriyle ciddi anlamda farklı oldukları vurgulanmaktadır. Konuyla ilgili literatürde Yeşilyaprak vd. (2002) bu farklılık durumlarını şu şekilde belirtmektedir.

Öz-Yeterlik Açısından Yüksek Kişilerin Özellikleri;

1. Çözümü kolay olmayan karmaşık durumların üstesinden gelebilirler
2. Karşılaşılan farklı türdeki problemleri çözebilirler
3. Yaptıkları her işte sabır göstererek ilerlerler
4. Başarmanın yolunun kendine güven olduğunu bilirler
5. Eğitim hayatlarında da meslek yaşantılarında da başarılı olduğunu ifade etmektedir.

Öz-Yeterlik Açısından Düşük Kişilerin Özellikleri;

1. Kendilerine basit gelmeyen karmaşık olay ve işleri sonlandıramazlar
2. Başarılı olma konusunda umutları yoktur ve dolayısıyla mutlu değildirler
3. Karşılarına çıkan problemleri görünce mücadele edemeyeceklerini düşünürler
4. Bir sorun karşısında başarı gösteremediklerinde tekrar denemezler

5. Çabalarının mevcut durumu düzeltemeyeceğine inançlarının olduğunu ifade etmektedir.

Diğer bir literatürde bu karşılaştırmayı Bandura (1994) aşağıdaki şekliyle belirtmektedir.

** Öz-Yeterlik Açısından Yüksek Kişilerin Özellikleri;*

1. Kendilerini zora sokan durumlarla karşılaştıklarında, çekilmez onun yerine mücadele ederler
2. Başlarına gelen olaylara kapsamlı bir bakış açısıyla yaklaştıklarından bu tür durumlarda dikkat seviyeleri yüksek olur
3. Herhangi bir olumsuz vaka karşısında sükûnetlerini korur ve muhatap oldukları kişilerin rahatlamalarını sağlarlar
4. Basit amaç edinmezler ve amaçları için tüm çabalarını sergilerler
5. İlk denemelerinde başarı elde edemediklerinde tekrar tekrar deneyerek mücadele sergilerler
6. Gerçekleştiremedikleri hedef olursa yetersiz çalışma ve yetersiz bilgidan kaynaklı olduğunu düşünerek çabalarını artırmakta olduğunu ifade etmektedir.

Öz-Yeterlik Açısından Düşük Kişilerin Özellikleri;

1. Kendilerini yeteri kadar iyi tanımadıklarından ve kendilerine olan güvenleri yeterli olmadığından verilecek zor görevlere talip olmazlar.
2. Problemler karşısında düşünceleri hep olumsuz olduğundan motivasyonları hep eksiktir.
3. Başarısız oldukları durumlarda bahaneleri hep karşılaştıkları engellerin güçlüğüdür.
4. Zorluklarla karşılaştıklarında dirayetli davranamaz ve çabucak pes ederler.
5. Kaybettiklerinde toparlanmaları çok uzun zaman alır çünkü; sebep olarak hep kendi yetersizliklerini görür ve çabadan da kaçınırlar
6. Öz güven eksikliklerinden dolayı strese ve karamsarlığa kapılmaları an meselesidir ve çoğunlukla bu şekilde devam etmekte olduğunu ifade etmektedir.

2.6.2 Öz-Yeterliğin Kaynakları

Bireylerin öz-yeterliğine kaynaklık eden kavramları Senemoğlu (2009) aşağıdaki şekliyle belirtmektedir.

- Doğrudan Yaşantı: Bireylerin şahsi yaşantıları esnasında karşılaştıkları durumlardaki başarılı ve başarısız sonuçlar öz-yeterlik inançlarına etki etmektedir.
- Dolaylı Yaşantılar: İnsanlar çevrelerinde vuku bulan olayları izler ve kendilerince yorumlar. Bu durum zamanla aynı olaylar karşısında kendilerinin takınacağı durum konusunda bilinçaltılarına kaynaklık eder ve dolayısıyla öz-yeterliği etkiler
- Sözel ikna: Yaşantımızın içerisinde var olan büyük sözü dinleme kavramı veya nasihat, öğüt kavramları ile insanlar bir olay öncesinde karşılaşılabilecekleri durumlara karşı tedbir alır ve kendilerini güvende hisseder. Bu şekilde ise öz-yeterlik etkilenir.
- Psikolojik durum: kişinin bir durum karşısında sadece başarısız olma ihtimallerini düşünerek orada takılı kalması öz-yeterlik düzeyini elbette etkileyecektir.

2.7 Beden Eğitimi Öğretmeninin Öz-Yeterliği

Araştırma kapsamında üzerinde durulan bir diğer boyut da beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterliğidir. Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterliğini inceleyen Özata (2007) bu durumun yani öz-yeterliklerinin tıpkı diğer branşlardaki meslektaşları gibi çalıştıkları yıllar süresince velilerden, meslektaşlarından, öğrencilerinden ve kurum idarecilerinden aldıkları dönütlerle biçim kazandığına vurgu yapar. Yapılan araştırmalardan yola çıkan Ay ve Uğurlu (2016)'ya göre bulgular genel olarak öğretmenlerde kişiler arası öz-yeterlik algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Kişiler arası algıları sınıf yönetimi, okul idarecilerinin desteği, meslektaşlarla olan ilişkilerinin düzeyi de yüksek olarak gözlemlenmektedir şeklinde ifade eden araştırmacılar bunlar arasında en yüksek seviyeye sahip olan kişiler arası öz-yeterlik algısının meslektaşlardan destek alma boyutunda görüldüğünü ifade etmektedir.

Öğretmen öz-yeterlik algısını konu edinen ilgili literatür çalışmasında Özerkan (2007) öğretmen öz-yeterliğini; öğretmenlerin mesleki yeterlikleri ve bu yeterliklerin öğrenciye kasıtlı ve istendik özellikler kazandırabilme özelliği olarak ifade etmektedir. Bir diğer literatürde Koul ve Ruba (1999) ile Lin ve Tsai (2000) öğretmen öz-yeterliğinin mesleki alan bilgisi yeterliği ve öğretebilme anlamındaki pedagojik yeterliği olmak üzere iki alanla ilgili olduğunu belirtmektedirler.

Kurt (2012) öğretmenlerin farklı ortamlarda görev alıp karar verme mekanizmalarında uygun görevlerde bulunmaları gerekmektedir diyerek bunun sonucunda öğretmenlerin işlerinde desteklenmiş ve cesaretlendirilmiş olacaklarını belirtmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin sorunlarının çözümlerinde öğretmenlere doğrudan görev verilebilirse öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının yüksek olacağını da vurgular. Seçkin, Başbay, Gömleksiz ve Serhatoğlu (2013) da öz-yeterlik inancının öğretmenlerin meslek anlamında başarılarına etki eden en önemli etkenlerden biri olduğunun yadsınamayacağını altını çizmektedirler.

Öğretmen öz-yeterliğini konu edinen başka bir literatür çalışmasında Tschannen-Moran, Hoy ve Hoy (1998) öğretmenlerin öz-yeterliklerini davranış ve eylemlerini güçlendirmedeki kontrolcü inançlar şeklinde düşünmüşlerdir. Muhatap olduğu öğrencilerin güdülenmesi ve eğitimdeki pozitif gelişimleri öğretmen davranışları için kuvvetlendirici rolde olduğunu belirtirler. Bir diğer deyişle yüksek yeterliği olan öğretmenler öğrencilerin akademik başarı ve güdülenmişlik seviyelerini etkileyebilen ve kontrol altında tutabilen kişiler olduğunu ifade ederler. Lin ve Tsai (2000) ise bir öğretmenin yalnızca kendi alanına dair çok iyi bilgi sahibi olmasının yeterli olmadığını bildirirken; bunun yanı sıra iyi bir öğretmenlik için kendi zihnindeki bilgileri nasıl aktaracağını bilmesi ve kendine güvenmesi de gerektiğini belirtmektedir.

Öğretmen öz-yeterliği konusunda Yılmaz ve Köseoğlu ile birlikte çalışan Gerçek ve Soran (2004) çalışmalarında davranışları açıklamada kullanılan Bandura' ya ait öz--yeterlik inancı kuramının bir çeşit insan mühendisi olan öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarının seviyelerini ortaya çıkararak görev ve sorumluluk ile alakalı davranışları ön görmede kullanılabileceğini belirtirler. Böylece bireyin gelişiminde önemli yeri olan öğretmenlerin davranışlarının anlaşılması konusunda bilgiler verileceğini ifade ederler. Bunun yanı sıra Tschannen-Moran, ve Woolfok Hoy (2002) ise sınıf yönetiminin öz-yeterliğe ilişkisine dikkat çekerek; okul ortamında sınıf içi yönetim yetisinin öz-yeterliğin oluşumunda önemli bir etken olduğunu vurgulayarak bu meslekte yeterlik algısının sınıf üzerindeki hâkimiyet ve disiplin olarak düşünülebileceğini belirtirler. Öz-yeterliği yüksek olmayan öğretmenlerin düzen sağlama adına cezalandırma yoluna gidebilme durumlarının olacağını belirterek meslekte tecrübe sahibi kişilerin de öz-yeterlik gelişimlerinde dönemsel olarak duraksamalar izlenebileceğini ifade etmektedir.

Araştırmanın konusu dahilinde incelenen öğretmenlerin öz-yeterliliği ve ders sırasındaki yansımaları ile ilgili literatürde birçok araştırmanın olduğu görülmektedir. Senemoğlu (2015)'na göre öğretmenler öğretim esnasında öğrencilerinin öz-yeterliliklerini yükseltmek için seviye ve ihtiyaca göre bireyselleştirilmiş programlar uygulayıp işbirliğinden kaçınmamalı ve sıralamaya tabi tutmamalıdır. Bu şekilde elde edilecek başarılar öğretmenin öz-yeterliliğine de pozitif yönde ivme katacaktır. Eğitim sadece kitabi bilgi ile sınırlı değildir öğretmenin yeri gelir; aldığı nefes, attığı adım dahi taklit edilebilir. Yılmaz (2007) dersler esnasında öğretmenlerin takındığı tutum ve davranışların öğrencilere rol model olarak sorumluluk bilinci elde etmelerine yardımcı olacağını vurgular. Buradan hareketle öz-yeterliliği yüksek öğretmenlerin öz-yeterliliği yüksek öğrenciler yetiştireceklerini ve bu öğrencilerin toplum içerisinde rahat yer edineceklerini ifade eder. Ünlü, Sünbül ve Aydos (2008) da konuyu öz-yeterlilik kavramının beden eğitimi öğretmeni açısından ele alındığında mesleğin gerektirdiği sorumlulukları yapabilme adına sahip olunması gereken tutum, beceri, bilgi, anlayış olarak adlandırılabilceği yani öğretmenliği yapabilmek için ihtiyaç duyulan kapasite denilebileceği şeklinde vurgulamışlardır.

2.8 Beden Eğitimi Öğretmeninin Kişiler Arası Öz-Yeterliliği

Çapri ve Kan (2007) 'a göre öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlilikleri; Sınıf ortamında öğrencilerin tutum ve davranışlarını yönetim, aynı ortamdaki diğer meslektaş bireylerden destek ve çalışılan kurumdaki idari personelin destekleri şeklinde üç boyutta incelenmektedir.

Başka bir literatürde ise Brouwers, Tomic ve Stijnen (2002) kişilerin mesleklerine has öz-yeterlilik inançlarını mesleki alan, organizasyonel alan kişiler arası alan olmak üzere üç alanda incelenmektedir. Cherniss (1993) ise bu ayrımları, meslek alanından kastın çalışılan işle alakalı teknik bilgiler olduğunu, organizasyonel alan denildiğinde ise örgüt içerisindeki siyasi oluşumları etkilemek üzere yapılan faaliyetlerin akla geldiğini bildirmektedir. Kişiler arası alanın da meslekten kaynaklı iletişim içerisinde bulunan yönetici, veli, öğrenci ve diğer öğretmenler gibi grupları ifade ettiğini, bu bireylerle iyi ilişkiler kurarak eşgüdümlü çalışmanın öngörüldüğünü belirtmektedir (Cherniss 1993).

Kişiler arası öz-yeterlilik düzeylerinin yüksek veya düşük olması ile ilgili literatürde farklı çalışmalar mevcuttur. Coladarci ve Breton (1997) öz-yeterliliği yüksek olan eğitimcilerin öz-yeterliliği kendilerine göre düşük seviyede olan eğitimcilere göre çalıştıkları kurumdaki diğer

meslektaşları ile daha fazla paylaşım içerisinde bulunduklarını belirtmektedir. Koul ve Ruba (1999) çalışmalarında öğretmenin öz-yeterliği kavramının iki yeterlik durumu ile alakalı olduğunu belirtmektedirler. Bunlardan ilkinin kendi branşındaki mesleki yeterliği olduğunu, ikincisi ise bunları aktarma konusundaki öğretmenlik mesleği yeterliği olduğunu vurgularlar. İlgili literatürde Lin ve Tsai (2000) de bir öğretmenin yalnızca mükemmel alan bilgisine sahip olarak mükemmel öğretmen olamayacağını bunun yanı sıra iyi bir pedagoji bilgisi yoksa hakim olduğu konuları iyi aktaramayacağını ve bu şekilde ise hiçbir verim alınamayacağını belirtmektedirler.

Bandura (1997) öz-yeterlik inançları düşük olmayan öğretmenlerin eğitimde diğerlerine nazaran fazla ve destekleyici etkinlikler ve teknikler kullandıklarını ve yardıma ihtiyacı olan öğrencilerle kişisel olarak daha fazla yardımda bulunabildiklerini dolayısıyla akademik ilerlemelerine destek olduklarının görüldüğünü ifade eder. Söz konusu öğretmenlerin eğittikleri öğrencilerin sosyallik ve girişkenlik anlamında daha ileri seviyede olduklarını da belirtir.

Öz-yeterlik inançlarına meslek boyutuyla ilgili literatürde farklı çalışmalar mevcuttur. Cherniss (1993)' e göre mesleki öz-yeterlik; görev, örgütsel ve kişiler arası olmak üzere 3 boyuttan oluşur. Brouwers ve Tomic (2001) de bu boyutları; kişiler arası boyut meslektaşlar (öğretmen ve idareciler), öğrenciler veliler ve iletişim kurulması kaçınılmaz olan kurum temsilcileri vb. ile güzel, etkili iletişim kurarak eşgüdümlü bir çalışma yürütme adına ifa edilen aktiviteleri içerdiğini ifade etmektedir.

Her meslek grubunun kendince keyifli yanları olduğu gibi zor kısımları da mevcuttur. Çelikten (2005) Öğretmenliğin tanımlarda gösterildiği gibi yalnızca okulda görev yapan ve orada işi biten bir meslek grubu olmadığının altını çizerek. Okuldan sonra da gerek toplumdaki diğer bireylerle gerekse velilerle oldukça iç içe ilişkileri bulunan bir meslek olduğunu söyleyerek öğretmenden beklentilerin yöre ve toplum yapısına göre değişiklik arz edebileceğini ifade eder. Söz gelimi bir mezra veya küçük yerleşim yerlerinde, köylerde görev yapan öğretmen o yörenin akil kişisi olarak kabul edilir şeklinde örnekler. Den Brok vd. (2005)' ne göre de öğrencilerin ders tutumlarının belirlenmesinde ve olumlu anlamda gelişim göstermesinde öğretmenlerinin sosyal yaşantılarının ve iletişim becerilerinin çok büyük rolü olduğunu belirtmektedir.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1 Araştırmanın Modeli

“Araştırma, tarama modelinin kullanıldığı bir çalışmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez (Karasar, 2017).”

3.2 Araştırma Grubu

Araştırmaya farklı illerde görev yapan 289’u erkek (%69,0), $X_{yaş}=35,54\pm8,08$ 130’u kadın (%31,0), $X_{yaş}=35,25\pm7,86$ olmak üzere toplam 419 beden eğitimi öğretmeni gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılara ait betimsel istatistikler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırma Kapsamına Alınan Bireylere İlişkin Tanımlayıcı İstatistik Bilgiler

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	289	69,0
	Kadın	130	31,0
	Toplam	419	100,0
Eğitim Düzeyi	Lisans	312	74,5
	Yüksek Lisans	107	25,5
	Toplam	419	100,0
Medeni Durum	Evli	279	66,6
	Bekar	140	33,4
	Toplam	419	100,0

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacılar tarafından oluşturulan form;

- Cinsiyet
- Yaş
- Deneyim Yılı
- Eğitim Düzeyi
- Medeni Durum
- Çalışılan Kademe (*İlköğretim Ortaöğretim*)
- Çalışılan Kurumda Bulunan Beden Eğitimi Öğretmen Sayısı
- Çalışılan Yer (*Köy, İlçe, İl*)
- Çalışılan Kurum ile ilgili demografik bilgileri içeren sorulardan oluşmaktadır.

3.3.2. Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği

Esentürk, Yılmaz & İlhan (2019) tarafından gecelik güvenirlik çalışması yapılan ölçek 32 maddeden oluşmakta ve 5'li likert tipinde değerlendirilmektedir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek adına yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin 3 boyutlu yapıdan (Okul içi ilişkiler, aile ile ilişkiler, çevre ile ilişkiler) oluştuğu tespit

edilmiştir. Okul içi ilişkiler boyutu 18 madde (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18), aile ile ilişkiler boyutu 6 madde (19, 20, 21, 22, 23, 24) ve çevre ile ilişkiler boyut ise 8 maddeden (25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32) oluşmaktadır. Elde edilen bu yapı varyansın %70,382'sini açıkladığı belirlenmiştir. Ayrıca ölçek toplam puanda vermektedir. Geliştirilen ölçeğin geneli ve alt boyutlarına ilişkin cronbach alpha iç tutarlık katsayısının .90 ile .96 arasında olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin puanlanması, alınan puanlar arttıkça bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeylerinin de artacağı şeklinde yorumlanmaktadır. Bu araştırmada elde edilen iç tutarlık katsayıları Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2

Beden Eğitimi Öğretmeni Kişiler Arası Öz-Yeterlik Ölçeğine İlişkin İç Tutarlık Katsayıları

Alt Boyutlar	Cronbach Alpha (α)
Okul İçi İlişkiler	.91
Aile ile İlişkiler	.85
Çevre ile İlişkiler	.89
Toplam	.93

Tablo 2'de araştırma kapsamında kullanılan ölçeğin alt boyutlarından elde edilen değerlerin .85 ile .93 arasında değiştiği görülmektedir. Tezbaşaran, (1996) bu değerlerin yüksek düzeyde güvenilir olduğunu belirtmektedir.

3.4 Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi için Microsoft Excel ve SPSS 22.0 programı kullanılmıştır. İlk aşamada Varsayımların kontrolü uç veriler ve eksik verilerin tespiti neticesinde 3 kişinin verileri analiz dışı bırakılmıştır. Bu kapsamda 419 kişinin verileri üzerinden normallik varsayımları kontrol edilmiştir. Normallik testi için Skewness ve Kurtosis değerlerine bakılmıştır. Skewness değerlerinin -0.74 ile -0.17 arasında, Kurtosis değerlerinin ise -0.21 ile 3.63 arasında değiştiği gözlenmiştir. Bu değerlere ilişkin ilgili referanslar dikkate alındığında (Kim, 2013) belirttiği sınırlar içinde yer aldığı elde edilen verilerin normal bir dağılıma sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bu doğrultuda ikili grup karşılaştırmalarında T-Testi ve ikiden fazla grup karşılaştırmalarında ise One-Way Anova analizi kullanılmıştır. Anova analizi neticesinde farkın kaynağını belirlemek adına post-hoc Tukey testi kullanılmıştır. Bununla birlikte yaş ve çalışma yılı değişkeni ile ölçek arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Yapılan tüm değerlendirmelerde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0,05$ olarak dikkate alınmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR

Tablo 3

Erkek Katılımcıların Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği Maddelerine Vermiş Oldukları Yanıtlara İlişkin Betimsel İstatistik Bilgiler

Alt Boyutlar	Maddeler	N	$\bar{X}$	Ss
Okul İçi İlişkiler	1. Sınıf ikliminde değişen şartlara göre ses tonumu ayarlayabilirim	289	4,69	,624
	2. Öğrencilerin karşılaştıkları problemlerle yakından ilgilenirim.	289	4,58	,625
	3. Öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara karşı duyarlılık gösterebilirim.	289	4,63	,588
	4. Ders dışı faaliyetlerde kalabalık öğrenci grubunu uyumlu şekilde sevk ve idare edebilirim.	289	4,58	,668
	5. Öğrencilere dersin genel kurallarıyla ilgili davranışları kazandırabilirim.	289	4,61	,556
	6. Öğrencilerin birbirleriyle etkili iletişim kurabildikleri bir ortam yaratabilirim.	289	4,47	,702
	7. Öğrencilerin yönelttiği soruları önemserim.	289	4,74	,532
	8. Öğrencilerden gelebilecek sorulara açıklayıcı cevaplar verebilirim	289	4,74	,490
	9. Öğrencilerle iletişimde bireysel farklılıklarını göz önüne alabilirim.	289	4,65	,618
	10. Yardımcı personellerle (hizmetli, temizlik elemanı vs.) her konuda rahatlıkla iletişim kurabilirim.	289	4,73	,638
	11. Stajyer öğretmen adaylarına mesleki deneyimlerimi aktarabilirim.	289	4,73	,562
	12. Ders dışı etkinliklerle ilgili okul idaresinin desteğini alabilirim.	289	4,24	1,024
	13. Öğrencilerin sorunları ile ilgili meslektaşlarım ile iletişime geçebilirim	289	4,66	,638
	14. Gerektiğinde meslektaşlarımdan herhangi bir konuda yardım isteyebilirim.	289	4,67	,624
	15. Gerektiğinde meslektaşlarıma herhangi bir konuda danışmaktan çekinmem.	289	4,70	,627
	16. Ders içi ve ders dışı etkinlikler konusunda meslektaşlarımla işbirliği yapabilirim.	289	4,61	,784
	17. Okul disiplini konusunda okul idaresiyle işbirliği yapabilirim.	289	4,57	,747
	18. Görev tanımım içerisinde üstlerimden (Okul idaresi, Farklı bürokratlar vs.) gelen talepleri önemserim.	289	4,41	,878
Aile ile	19. Öğrencilerin aileleri ile rahatlıkla iletişim kurabilirim.	289	4,54	,701
	20. Ders içi ve ders dışı etkinliklerle ilgili herhangi bir konuda aile desteğini alabilirim.	289	4,25	,916
	21. Ders dışı etkinliklere aile katılımını sağlayabilirim.	289	3,87	1,070

Çevre ile ilişkiler	22. Ders dışı etkinliklere katılım konusunda ailelerin endişelerini (akademik başarı, sakatlık vs..) giderebilirim.	289	4,24	,851
	23. Ders dışı etkinliklere katılım konusunda ailelerden gerekli izinleri alabilirim.	289	4,32	,792
	24. Çocuklarının spora yönlendirilmesi konusunda aileleri ikna edebilirim.	289	4,26	,782
	25. Ders dışı etkinlikler konusunda gerektiğinde sivil toplum kuruluşlarından destek alabilirim.	289	3,84	1,057
	26. Ders dışı faaliyetlerin gerçekleşmesi konusunda gerektiğinde sponsor bulabilirim.	289	3,53	1,222
	27. Toplumda beden eğitime yönelik olumlu algı oluşturabilecek kişilerle (sporcu, antrenörler vs.) temasa geçebilirim.	289	4,36	,847
	28. Düzenleyeceğim organizasyonlar için tanınmış spor adamlarının katılımlarını sağlayabilirim.	289	3,37	1,221
	29. Ders içi ve ders dışı faaliyetlerin topluma duyurulması ile ilgili yerel ve ulusal basın ile temasa geçebilirim.	289	3,65	1,181
	30. Sportif tesis ve materyal eksikliklerine yönelik olarak farklı bürokratlardan (İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İl/ilçe Spor Müdürlüğü vs.) rahatlıkla destek alabilirim.	289	3,46	1,264
	31. Ders içi ve ders dışı sportif etkinliklerine yönelik olarak farklı bürokratlar (İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İl/ilçe Spor Müdürlüğü vs.) ile rahatlıkla temasa geçebilirim.	289	3,73	1,195
	32. Ders içi ve ders dışı etkinliklerle ilgili ihtiyaçların giderilmesi konusunda mahalli idarelerle (Belediye başkanı, muhtar vs.) iletişime geçebilirim.	289	3,78	1,181

Tablo 3'te erkek katılımcıların kişilerarası öz-yeterlik ölçeğindeki maddelere verdikleri cevaplar incelendiğinde, ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,37$ ile $\bar{X}=4,74$ arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 4

Kadın Katılımcıların Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği Maddelerine Vermiş Oldukları Yanıtlara İlişkin Betimsel İstatistik Bilgiler

Alt Boyutlar	Maddeler	N	$\bar{X}$	Ss
Okul içi ilişkiler	1. Sınıf ikliminde değişen şartlara göre ses tonumu ayarlayabilirim	130	4,71	,640
	2. Öğrencilerin karşılaştıkları problemlerle yakından ilgilenirim.	130	4,58	,702
	3. Öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara karşı duyarlılık gösterebilirim.	130	4,73	,510
	4. Ders dışı faaliyetlerde kalabalık öğrenci grubunu uyumlu şekilde sevk ve idare edebilirim.	130	4,66	,522
	5. Öğrencilere dersin genel kurallarıyla ilgili davranışları kazandırabilirim.	130	4,72	,514
	6. Öğrencilerin birbirleriyle etkili iletişim kurabildikleri bir ortam yaratabilirim.	130	4,60	,579
	7. Öğrencilerin yönelttiği soruları önemserim.	130	4,83	,434
	8. Öğrencilerden gelebilecek sorulara açıklayıcı cevaplar verebilirim	130	4,75	,518
	9. Öğrencilerle iletişimde bireysel farklılıklarını göz önüne alabilirim.	130	4,78	,449
	10. Yardımcı personellerle (hizmetli, temizlik elemanı vs.) her konuda rahatlıkla iletişim kurabilirim.	130	4,80	,519
	11. Stajyer öğretmen adaylarına mesleki deneyimlerimi aktarabilirim.	130	4,71	,603
	12. Ders dışı etkinliklerle ilgili okul idaresinin desteğini alabilirim.	130	4,45	,768
	13. Öğrencilerin sorunları ile ilgili meslektaşlarım ile iletişime geçebilirim	130	4,76	,463
	14. Gerektiğinde meslektaşlarımdan herhangi bir konuda yardım isteyebilirim.	130	4,68	,650

	15. Gerektiğinde meslektaşlarıma herhangi bir konuda danışmaktan çekinmem.	130	4,72	,600
	16. Ders içi ve ders dışı etkinlikler konusunda meslektaşlarımla işbirliği yapabilirim.	130	4,69	,595
	17. Okul disiplini konusunda okul idaresiyle işbirliği yapabilirim.	130	4,72	,514
	18. Görev tanımım içerisinde üstlerimden (Okul idaresi, Farklı bürokratlar vs.) gelen talepleri önemserim.	130	4,64	,584
Aile ile ilişkiler	19. Öğrencilerin aileleri ile rahatlıkla iletişim kurabilirim.	130	4,62	,613
	20. Ders içi ve ders dışı etkinliklerle ilgili herhangi bir konuda aile desteğini alabilirim.	130	4,52	,638
	21. Ders dışı etkinliklere aile katılımını sağlayabilirim.	130	4,08	,929
	22. Ders dışı etkinliklere katılım konusunda ailelerin endişelerini (akademik başarı, sakatlık vs..) giderebilirim.	130	4,46	,624
	23. Ders dışı etkinliklere katılım konusunda ailelerden gerekli izinleri alabilirim.	130	4,51	,662
	24. Çocuklarının spora yönlendirilmesi konusunda aileleri ikna edebilirim.	130	4,44	,647
Çevre ile ilişkiler	25. Ders dışı etkinlikler konusunda gerektiğinde sivil toplum kuruluşlarından destek alabilirim.	130	4,07	,982
	26. Ders dışı faaliyetlerin gerçekleşmesi konusunda gerektiğinde sponsor bulabilirim.	130	3,48	1,163
	27. Toplumda beden eğitime yönelik olumlu algı oluşturabilecek kişilerle (sporcü, antrenörler vs.) temasa geçebilirim.	130	4,29	,858
	28. Düzenleyeceğim organizasyonlar için tanınmış spor adamlarının katılımlarını sağlayabilirim.	130	3,35	1,159
	29. Ders içi ve ders dışı faaliyetlerin topluma duyurulması ile ilgili yerel ve ulusal basın ile temasa geçebilirim.	130	3,58	1,167
	30. Sportif tesis ve materyal eksikliklerine yönelik olarak farklı bürokratlardan (İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İl/ilçe Spor Müdürlüğü vs.) rahatlıkla destek alabilirim.	130	3,75	1,114
	31. Ders içi ve ders dışı sportif etkinliklerine yönelik olarak farklı bürokratlar (İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İl/ilçe Spor Müdürlüğü vs.) ile rahatlıkla temasa geçebilirim.	130	3,82	1,082
	32. Ders içi ve ders dışı etkinliklerle ilgili ihtiyaçların giderilmesi konusunda mahalli idarelerle (Belediye başkanı, muhtar vs.) iletişime geçebilirim.	130	3,88	1,049

Tablo 4'te kadın katılımcıların kişilerarası öz-yeterlik ölçeğindeki maddelere verdikleri cevaplar incelendiğinde, ölçek maddelerine verilen cevapların aritmetik ortalama puanları $\bar{X}=3,35$ ile $\bar{X}=4,83$ arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 5

Cinsiyet Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	f	t	sd	p
Okul İçi İlişkiler	Erkek	289	82,9827	7,7174	4,661	-2,007	417	,045*
	Kadın	130	84,5308	6,2768				
Aile ile ilişkiler	Erkek	289	25,4740	3,8685	5,399	-2,968	417	,003*
	Kadın	130	26,6231	3,1678				
Çevre ile ilişkiler	Erkek	289	29,7232	6,9481	,317	-,692	417	,489
	Kadın	130	30,2231	6,5807				
Toplam	Erkek	289	138,1799	15,3804	2,217	-2,045	417	,041*
	Kadın	130	141,3769	13,4194				

Tablo 5'te araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, Çevre ile ilişkiler ($t_{(417)}=-,692$, $p>.05$) alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Okul içi ilişkiler ($t_{(417)}=-2,007$, $p<.05$), aile ile ilişkiler ($t_{(417)}=-2,968$, $p<.05$) ve toplam öz-yeterlik ($t_{(417)}=-2,045$, $p<.05$) boyutlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu boyutlardaki ortalama puanlar incelendiğinde, kadın öğretmenlerin puan ortalamalarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6

Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Eğitim Düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	f	t	sd	p
Okul İçi İlişkiler	Lisans	312	83,5897	7,5012	,023	,604	417	,546
	Yüksek Lisans	107	83,0935	6,8205				
Aile ile İlişkiler	Lisans	312	25,8782	3,7474	1,985	,450	417	,653
	Yüksek Lisans	107	25,6916	3,5724				
Çevre ile İlişkiler	Lisans	312	29,8301	6,8262	,558	-,246	417	,806
	Yüksek Lisans	107	30,0187	6,8803				
Toplam	Lisans	312	139,2981	15,0261	,261	,297	417	,767
	Yüksek Lisans	107	138,8037	14,4185				

Tablo 6'da araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, Okul içi ilişkiler ($t_{(417)}=,604$, $p>.05$), aile ile ilişkiler ($t_{(417)}=,450$, $p>.05$) Çevre ile ilişkiler ($t_{(417)}=-,246$, $p>.05$) ve toplam öz-yeterlik ($t_{(417)}=,297$, $p>.05$) boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 7

Çalıştığı Kademe Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Çalıştığı Kademe	N	$\bar{X}$	Ss	f	t	sd	p
Okul İçi İlişkiler	İlköğretim	166	83,1566	7,8701	2,079	-,693	417	,489
	Ortaöğretim	253	83,6640	6,9591				
Aile ile İlişkiler	İlköğretim	166	25,7590	3,8646	,078	-,320	417	,749
	Ortaöğretim	253	25,8775	3,5951				
Çevre ile İlişkiler	İlköğretim	166	29,4036	7,2094	,799	-1,152	417	,250
	Ortaöğretim	253	30,1897	6,5692				
Toplam	İlköğretim	166	138,3193	16,0597	1,871	-,951	417	,342
	Ortaöğretim	253	139,7312	14,0180				

Tablo 7’de araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri çalıştığı kademe değişkenine göre incelendiğinde, Okul içi ilişkiler ($t_{(417)}=-,693$, $p>.05$), aile ile ilişkiler ($t_{(417)}=-,320$, $p>.05$) Çevre ile ilişkiler ($t_{(417)}=-1,152$, $p>.05$) ve toplam öz-yeterlik ($t_{(417)}=-,951$, $p>.05$) boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 8

Medeni Durum Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	Ss	f	t	sd	p
Okul İçi İlişkiler	Evli	279	84,0502	6,8884	5,325	2,327	417	,020*
	Bekar	140	82,2929	8,0336				
Aile ile İlişkiler	Evli	279	26,0789	3,3641	16,406	1,946	417	,052
	Bekar	140	25,3357	4,2622				
Çevre ile İlişkiler	Evli	279	29,7778	6,8672	,080	-,425	417	,671
	Bekar	140	30,0786	6,7824				
Toplam	Evli	279	139,9068	14,0668	4,215	1,431	417	,153
	Bekar	140	137,7071	16,2744				

Tablo 8’de araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri medeni durum değişkenine göre incelendiğinde, aile ile ilişkiler ($t_{(417)}=1,956$, $p>.05$) çevre ile ilişkiler ($t_{(417)}=-,425$, $p>.05$) ve toplam öz-yeterlik ($t_{(417)}=1,431$, $p>.05$) boyutlarında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Okul içi ilişkiler ($t_{(417)}=2,327$, $p<.05$), boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu boyuttaki ortalama puanlar incelendiğinde, evli olan öğretmenlerin puan ortalamalarının bekar olan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 9

Okulda Olan Beden Eğitimi Öğretmen Sayısı Değişkenine Göre Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Öğretmen Sayısı	N	$\bar{X}$	Ss	f	t	sd	p
Okul İçi İlişkiler	Tek Öğretmen	180	83,0500	8,1297	1,528	-1,001	417	,317
	Birden Fazla +	239	83,7741	6,6628				
Aile ile İlişkiler	Tek Öğretmen	180	25,5333	4,0793	6,348	-1,429	417	,154
	Birden Fazla +	239	26,0544	3,3783				
Çevre ile İlişkiler	Tek Öğretmen	180	29,3056	7,3993	6,664	-1,491	417	,137
	Birden Fazla +	239	30,3096	6,3540				
Toplam	Tek Öğretmen	180	137,8889	16,4037	5,175	-1,536	417	,125
	Birden Fazla +	239	140,1381	13,5334				

Tablo 9’da araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri okulda bulunan beden eğitimi öğretmen sayısı değişkenine göre incelendiğinde, Okul içi ilişkiler ($t_{(417)}=-1,001$, $p>.05$), aile ile ilişkiler ($t_{(417)}=-1,429$, $p>.05$) Çevre ile ilişkiler ($t_{(417)}=-1,491$, $p>.05$) ve toplam öz-yeterlik ($t_{(417)}=-1,536$, $p>.05$) boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Tablo 10

Çalışılan Kurum Değişkenine Göre Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin T-Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Çalışılan Kurum	N	$\bar{X}$	Ss	f	t	sd	p
Okul İçi İlişkiler	Devlet Okulu	307	83,6091	7,3718	,055	,675	417	,500
	Özel Okul	112	83,0625	7,2264				
Aile ile İlişkiler	Devlet Okulu	307	25,7296	3,7965	,160	-,924	417	,356
	Özel Okul	112	26,1071	3,4231				
Çevre ile İlişkiler	Devlet Okulu	307	29,4560	7,0317	3,239	-2,103	417	,036*
	Özel Okul	112	31,0357	6,1350				
Toplam	Devlet Okulu	307	138,7948	15,0517	,069	-,860	417	,390
	Özel Okul	112	140,2054	14,3276				

Tablo 10’da araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri çalışılan kurum değişkenine göre incelendiğinde, Okul içi ilişkiler ($t_{(417)}=,675$, $p>.05$), aile ile ilişkiler ($t_{(417)}=-,924$, $p>.05$) ve toplam öz-yeterlik ($t_{(417)}=-,860$, $p>.05$) boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Çevre ile ilişkiler ($t_{(417)}=-2,103$, $p<.05$) boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu boyuttaki ortalama puanlar incelendiğinde, özel okulda çalışan öğretmenlerin puan ortalamalarının devlet okulunda çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 11

Çalışılan Yer Değişkenine Göre Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin One-Way Anova Sonuçları

Alt Boyutlar	Çalışılan Yer	N	$\bar{X}$	Ss	sd	F	p	Fark Tukey
Okul İçi İlişkiler	A: Köy	70	83,1000	5,8709	2	,170	,844	
	B: İlçe	202	83,6584	7,4243	416			
	C: İl	147	83,3673	7,8400	418			
	D: Toplam	419	83,4630	7,3286				
Aile ile İlişkiler	A: Köy	70	24,9714	4,4329	2	2,773	,064	
	B: İlçe	202	25,8366	3,6389	416			
	C: İl	147	26,2313	3,3414	418			
	D: Toplam	419	25,8305	3,7001				
Çevre ile İlişkiler	A: Köy	70	28,0429	7,8692	2	3,277	,039*	A<C
	B: İlçe	202	30,0446	6,8794	416			
	C: İl	147	30,5238	6,0955	418			
	D: Toplam	419	29,8783	6,8323				
Toplam	A: Köy	70	136,1143	15,5251	2	1,852	,158	
	B: İlçe	202	139,5396	14,8401	416			
	C: İl	147	140,1224	14,4686	418			
	D: Toplam	419	139,1718	14,8578				

Tablo 11’de araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri çalışılan yer değişkenine göre incelendiğinde, Okul içi ilişkiler ($F_{(2-418)}=,170$; $p>.05$), aile ile ilişkiler ($F_{(2-418)}=,064$; $p>.05$), ve toplam öz-yeterlik ($F_{(2-418)}=,158$; $p>.05$) boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Çevre ile ilişkiler ($F_{(2-418)}=2,773$; $p<.05$) boyutunda ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Farkın kaynağını belirlemek için yapılan post-hoc tukey analiz sonucuna bakıldığında, il bölgesinde çalışan beden eğitimi öğretmenlerin puan ortalamalarının köy bölgesinde çalışan öğretmenlere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 12

Yaş Değişkenine Göre Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları

(n=419)		Okul İçi İlişkiler	Aile ile İlişkiler	Çevre ile İlişkiler	Toplam
Yaş	r	,231**	,178**	,138**	,222**
	p	,000	,000	,005	,000

Tablo 12’de araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri yaş değişkenine göre incelendiğinde, yaş ile okul içi ilişkiler arasında ($r=,231$; $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde, aile ile ilişkiler arasında ($r=,178$; $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde, çevre ile ilişkiler arasında ($r=,138$; $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde ve toplam öz-yeterlik arasında ($r=,222$; $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar öğretmenlerin yaşları arttıkça kişilerarası öz-yeterlik düzeylerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 13

Deneyim Yılı Değişkenine Göre Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeğinden Alınan Puanlara İlişkin Pearson Korelasyon Analiz Sonuçları

(n=419)		Okul İçi İlişkiler	Aile ile İlişkiler	Çevre ile İlişkiler	Toplam
Yaş	r	,232**	,172**	,146**	,224**
	p	,000	,000	,003	,000

Tablo 13’te araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri deneyim yılı değişkenine göre incelendiğinde, deneyim yılı ile okul içi ilişkiler arasında ($r=,232$; $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde, aile ile ilişkiler arasında ($r=,172$; $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde, çevre ile ilişkiler arasında ($r=,146$; $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde ve toplam öz-yeterlik arasında ($r=,224$; $p<.05$) pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar öğretmenlerin yaşları arttıkça kişilerarası öz-yeterlik düzeylerinin de artacağı şeklinde yorumlanabilir.

BÖLÜM 5

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Tartışma

Bu bölümde araştırmaya katılan beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlikleri ile ilgili bulgular değerlendirilmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinin; cinsiyet, eğitim düzeyi (lisans – yüksek lisans), çalıştıkları kademeler (ilk öğretim-orta öğretim), medeni durumları (evli –bekar), okulda bulunan diğer beden eğitimi öğretmeni sayısı, çalışılan kurum (devlet- özel), çalışılan yer (köy – ilçe- il), yaş ve deneyim yılı değişkenlerine göre analiz edildiğinde anlamlı farklar bulunup bulunmadığına dair sonuçlara yer verilmiş ve konularla ilgili literatür eşliğinde tartışılmıştır.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde, kadın öğretmenlerin puan ortalamalarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçları kadın ve erkek beden eğitim öğretmenlerinin yalnızca dersler esnasında değil hayatın her aşamasında farklı bireyler olarak olaylara farklı yaklaşımlar sergileyebileceğini veya durumlar karşısında erkekler ile kadın öğretmenlerin tepkilerinin ve tavırlarının farklı olabileceği şeklinde yorumlayabiliriz.

İlgili literatür incelendiğinde ise, öğretmenlerin öz-yeterliği ile ilgili oldukça fazla çalışma mevcuttur. Bunlardan bazıları bizim çalışmamızı desteklemektedir. Türk (2009), Özdemir (2008), Yılmaz vd. (2010), Aktağ ve Walter (2005), Başer vd. (2005) Kiremit (2006) öğretmen ve öğretmen adaylarının katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarının sonuçlarına

göre, kadın bireylerin öz-yeterlik düzeylerinin erkek bireylere göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Konuyla bağlantılı olarak çalışmamızdan farklı sonuçlar elde etmiş literatürler de mevcuttur. Coşkun (2007), Akkoyunlu ve Orhan (2003), Ünlü (2008), Poyraz (2000), Morgil vd. (2004), Kafkas vd. (2010) öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmalarının sonucunda, erkek bireylerin öz-yeterlik düzeylerinin kadın bireylere göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir.

Bu bulgulardan farklı olarak öğretmen öz-yeterlik düzeylerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunmayan çalışmalar da mevcuttur. Tümkaya (2011), Tunçeli (2013), Dilekmen ve Başçı, (2008), Çiftçi ve Taskaya (2010), Erişen ve Çeliköz (2003), Seçkin ve Başbay (2013), Yılmaz ve Bökeoğlu (2008) Çimen (2007), Derbedek (2004), Gencer ve Çakıroğlu (2007), Saracaloğlu ve Aydoğdu (2012), Ekici (2008), Akbulut (2006) gibi araştırmacılar çalışmalarında öğretmenlerin öz-yeterlik düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklar oluşturmadığını ifade etmektedir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri eğitim düzeyi değişkenine göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Literatürde araştırma sonuçlarımızı destekleyen birçok kaynağın olduğu görülmektedir. Çetin (2009), Benzer (2011), Karahan (2008), Gençtürk (2008), Ekici (2008), Kaya (2004), Üstüner vd. (2009), Karahan (2008), Kaya (2004), Toy (2015), Kartal (2019) ve Telef (2011) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerde öz-yeterlik düzeylerinin eğitim durumlarına göre değişmediği vurgulanmaktadır.

Yıldırım (2012), Yılmaz ve Bökeoğlu (2008), Saçlı vd., (2009) tarafından yapılan araştırmalarda ise çalışmamızın sonuçlarının aksine; eğitim durumlarının öğretmenlerin öz-yeterlik düzeyine anlamlı olarak etkide bulunduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmalarda ortak sonuç olarak, eğitim düzeyleri ile öz-yeterlik arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu vurgulanmıştır. Yani eğitim düzeyleri yükseldikçe öz-yeterlik düzeyinin de yükseldiği ifade edilmektedir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Çalışılan Kademe (İlköğretim - ortaöğretim) Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri çalıştığı kademe değişkenine göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinde çalışılan kademeye bağlı olarak bir fark tespit edilmemesini, hangi kademede olursa olsun bilinçli bir şekilde görevlerin eksiksiz yerine getirildiğinde istenilen amaca ulaşılabilir şeklinde yorumlayabiliriz.

İlgili literatürde çalışma sonuçlarımızı destekleyen kaynakların olduğu görülmektedir. Kılıçoğlu, Karakuş ve Demir (2011) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinde çalışılan okul türüne göre anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçlarımızla örtüşmeyen Milner ve Woolfolk Hoy (2000) tarafından yapılan araştırmada ilköğretim öğretmenleri ve ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeyleri incelenmiş, ilköğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Başka bir literatürde Savran ve Çakıroğlu (2003) tarafından yapılan araştırmada ise, ortaokul öğretmenlerin öz-yeterlik düzeylerinin ilkokul öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2002) ise, ilkokul, ortaokul ve lise öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeylerini incelemiş, araştırma sonucunda ilkokul öğretmenleri öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Diğer bir literatürde bu sonuçtan farklı olarak, Çapri ve Kan (2007) öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterliklerini inceledikleri çalışmalarının sonucunda çalışılan kademe alt boyutunda, ortaokul öğretmenlerinin lehine fark olduğunu belirtmektedir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Medeni Durum Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri medeni durum değişkenine göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu tespit edilmiştir. Evli olan öğretmenlerin kişilerarası öz-yeterlik düzeylerinin bekar öğretmenlere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen verilen farklılığın, aile hayatı dolaylı yollardan da olsa mesleki hayata ve hatta insanın tüm hayatına etki etmesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz.

Literatür incelendiğinde, Türk (2008), Kılınç (2010), Karahan (2008), Bozbaş (2015), Kesgin (2006), Yorgancı ve Bozgeyikli (2016) çalışmalarında medeni durum değişkeninin kişiler arası öz-yeterlik düzeyinde anlamlı fark oluşturmadığını belirtmişlerdir. Bu araştırmaların sonuçları çalışma bulgularımızla örtüşmemektedir.

Bunun yanı sıra literatürde çalışma bulgularımızı destekleyen. Benzer (2011), Kartal (2019) araştırmalarının sonunda, evli olan bireylerin öz-yeterlik düzeylerinin bekâr olanlara göre daha yüksek olduğunu belirtmektedir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Çalışılan Kurum Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri çalışılan kurum değişkenine göre incelendiğinde, özel okulda çalışan öğretmenlerin kişilerarası öz-yeterlik düzeylerinin devlet okulunda çalışan bireylere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonucu, özel okullardaki velilerin çocukları ile olan yakın alakası, öğrencilerin birbiri arasındaki rekabet duygusu, öğretmenlerin yüksek maaş ile kaliteli binalarda, aynı zamanda birçok ekipmanla çalışma gibi etkenlerin öğretmenlerin motivasyonlarını dolayısıyla da öz-yeterlik düzeylerini olumlu yönde etkileyeceği şeklinde yorumlayabiliriz.

İlgili literatür incelendiğinde, Altuntepe (1999) tarafından yapılan araştırmada, özel okullarda çalışan öğretmenlerin öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu rapor edilmiştir. Bu araştırmanın sonuçları çalışma bulgularımızı desteklemektedir. Farklı bir literatürde ise Karakuş, Demir ve Kılıçoğlu (2011) ise öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinde çalışılan kurum değişkeni açısından farklılaşmadığını rapor etmiştir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Çalışılan Yer (il-ilçe-köy) Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri çalışılan yer değişkenine göre incelendiğinde, illerde çalışan beden eğitimi öğretmenleri kişilerarası öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonucu çalışılan yerdeki çevresel imkân ve imkânsızlıkların beden eğitimi öğretmenlerinin çalışma gayretlerini etkilediği, dolayısıyla da öz-yeterlik düzeylerini etkilediği şeklinde yorumlayabiliriz.

İlgili literatürde Korkut ve Babaoğlu (2012), Siwatu (2011) öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinde çalıştıkları yer değişkenine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Elde ettikleri sonuçlar doğrultusunda büyükşehirlerde çalışan beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Bir başka literatürde Uzun (2016) öğretmen adaylarının yaşadıkları yerleşim yerine göre (köy, kasaba, küçük şehir ve büyükşehir) öz-yeterlik düzeylerini incelemiş ve büyükşehirde yaşayanların öz-yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri yaş değişkenine göre incelendiğinde, toplam öz-yeterlik ile arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin yaşlarının arttıkça kişilerarası öz-yeterlik düzeylerinin de artacağı, yani yaşantıların getirdiği tecrübelerin kendine güveni de beraberinde getirdiği yorumunu yapabiliriz.

İlgili literatür incelendiğinde, çalışma bulgularımızı destekleyen araştırmaların olduğu görülmüştür. Vural ve Hamurcu (2008), Akkoyunlu ve Orhan (2003), Mavi (2008), Çapri ve Kan (2006) öğretmen ve öğretmen adayları arasında yaptıkları çalışmalarda yaş ile öz-yeterlik düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Bununla birlikte öğretmen öz-yeterliklerini yaş değişkenine göre inceleyen Biricik (2015), yaşın öz-yeterliği anlamlı olarak etkileyen bir etken olmadığını vurgulamıştır. Şahin (2016) ise, beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlik düzeylerinde yaş değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını belirtmiştir. Bununla birlikte Moran ve Hoy (2002), Seçer (2011), Yılmaz ve Bökeoğlu (2008), Yıldırım (2012) öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinde yaş faktörünün etkisi olmadığını belirtmişlerdir. Bu araştırmaların sonuçları ise çalışma bulgularımızla örtüşmemektedir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Deneyim Yılı Değişkenine Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri deneyim yılı değişkenine göre incelendiğinde, toplam öz-yeterlik ile arasında pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuçlar doğrultusunda öğretmenlerin deneyim yılı arttıkça kişilerarası öz-yeterlik düzeylerinin de artacağı, yani yaşantıların ve geçirilmiş olan tecrübelerin öz-yeterlik düzeylerine katkıda bulunduğunu ifade edebiliriz.

İlgili literatürde incelendiğinde, Yıldırım (2012), Korkut (2009), Benzer (2011), Gül (2009), Yılmaz ve Bökeoğlu (2008), Şahin (2016), Gömleksiz ve Serhatlıoğlu (2013), Koparan vd., (2011), Korkut ve Babaoğlu (2012) çalışmalarında öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinde deneyim yılı değişkenine göre anlamlı farklılık olmadığını rapor etmiştir. Bu araştırmaların sonuçları çalışma bulgularımızla örtüşmemektedir.

Koparan vd. (2011) araştırmaları neticesinde öğretmen öz-yeterlik düzeyi ile çalışılan yıl değişkeni arasında pozitif yönde ilişki tespit ederek, çalışılan yıl arttıkça öz-yeterlik düzeyinin de artacağını bildirmişlerdir. Bu bağlamda incelenen diğer literatürlerde; Klassen ve Chiu (2010), Watson (2006), Saracaloğlu ve Aydoğdu (2012), Woolfolk ve Hoy (1990), Wolters ve Daugherty (2007), Tschannen-Moran ve Hoy (2007) ve Bandura (1977), Kılınç (2010), Mavi (2008) de beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeyleri ile deneyim yılı arasında pozitif yönde anlamlı ilişki tespit ettiklerini belirterek, deneyim yılı arttıkça öz-yeterliğin düzeyinin de yükseleceğini ifade etmişlerdir.

Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişiler Arası Öz-Yeterlik Düzeylerinin Aynı Kurumdaki Beden Eğitimi Öğretmeni Sayısına Göre İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin kişilerarası öz-yeterlik düzeyleri okulda bulunan beden eğitimi öğretmen sayısı değişkenine göre incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre okulda çalışan tek veya birden fazla beden eğitimi öğretmeni bulunması beden eğitimi öğretmenin kişiler arası öz-yeterlik düzeyine etki etmediğini ifade edebiliriz. Bu durum okullarda her öğretmenin kendi işiyle kendi dersiyle ve sorumlulukları ile fazlasıyla meşgul olduğu ve mesul olduğu durumların farkında olduğunu bize göstermektedir. Literatürde ilgili alt boyutu konu edinen çalışmaya rastlanmamıştır.

5.2 Sonuç

Sonuç olarak; beden eğitimi öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinde; cinsiyet, medeni durum, çalışılan kurum, çalışılan yer, yaş ve deneyim yılına göre yapılan analizlerde anlamlı farklar bulunurken, eğitim düzeyi, çalışılan kademe ve kurumdaki öğretmen sayısı değişkenlerine göre ise anlamlı fark tespit edilmemiştir.

➤ *Araştırma kapsamında elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;*

5.3 Öneriler

- Beden eğitimi öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlik düzeylerinin artırılması için spor bilgisi ve öğretmenlik alan bilgisi eğitimlerinin yanı sıra okul idarecilerinin öz-yeterlik inançlarını geliştirmelerine olanak tanıyacak nitelikte eğitim, öğretim ve staj faaliyetlerini etkili bir biçimde düzenleyerek öz-yeterlik inançlarını geliştirebilmelerine olanak sağlayacağı düşünülmektedir.
- Öğretmen öz-yeterlikleri ile ilgili çalışmalara sadece öğretmenlerin kendileri değil onları çok iyi tanıyan aileleri, öğrencileri, idarecileri ve diğer meslektaşlar araştırma kapsamına eklenerek yeni çalışmalar yapılması önerilebilir.
- Son olarak farklı öğretmen popülasyonlarını kapsayan daha geniş örneklem gruplarında çalışmaların yürütülmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Açak, M. (2006). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*. İstanbul: Morpa Kültür.
- Akbulut, E. (2006). Müzik öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin öz-yeterlik inançları, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 24-33.
- Akkoyunlu, B. & Orhan, F. (2003). Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi (BÖTE) bölümü öğrencilerinin bilgisayar kullanma öz-yeterlik inancı ile demografik özellikleri arasındaki ilişki, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3). <http://www.tojet.net/articles/2311.html> sayfasından erişilmiştir.
- Akyüz, Y. (2008). *Türk eğitim tarihi (M.Ö. 1000-M.S. 2008)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Allinder, R. M. (1994). The relationship between efficacy and the instructional practices of special education teachers and consultants. *Teacher Education and Special Education*, 17, 86-95.
- Aracı, H. (2006). *Öğretmen ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*. (Geliştirilmiş 6. Baskı), Ankara: Nobel.
- Arseven, A., Moroğlu, B. & Aldıg, E. (2015). Türkçe ve türk dili ve edebiyatı öğretmeni adaylarının öğretmen öz-yeterlik İnançlarının İncelenmesi. *IJOESS*, 6(21), 48–66.
- Aston, P.T. (1984). Teacher efficacy: A motivational paradigm for effective teacher education. *Journal of Teacher Education*, 35 (5), 28-32.
- Atıcı, M. (2000). *İlkokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde yetkinlik beklentisi rolünün ingiltere ve türkiye’de seçilen bir araştırma grubu üzerinde incelenmesi*. Yayımlanmamış doktora tezi, Leicester Üniversitesi, Leicester.

- Ay, Deniz & Uğurlu, C. T. (2016). *Öğretmenlerin kişilerarası öz-yeterlikleri ve informal iletişimleri nicel bir çalışma*. İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 3(5).
- Aydın, R. (2009). Türkiye’de öğretmen sorunları açısından milli eğitim şûralarının değerlendirilmesi (1980–2000). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 42(2), s. 199-237.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84(2), 191-215.
- Bandura, A. (1986). Social foundations of thought and action: A social cognitive theory.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. *Encyclopedia of Human Behaviour*, 4, 71-81.
- Bandura, A. (1994). Self-Efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of Human HumanBehavior. New York: Academic Press. Vol. 4*, 71-81. EnglewoodCliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Ramachaudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior*. New York: Academic Press. Vol. 4, pp. 71-81.
- Bandura, A. (1997). Self- efficacy: The exercise of control. *New York: Freeman*.
- Bandura,A. (1977). Self-Efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84,191-215.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim psikolojisi: modern eğitimin psikolojik temelleri*. Ankara: Gül
- Başer, S. A. (2009). *Öğretmen niteliklerinin beden eğitimi dersi alan öğrencilerin bu derse karşı olan tutumlarına etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Başer, N., Günhan, B.C. & Yavuz G. (2005). *İlköğretim öğretmen adaylarının ve öğretmenlerin öğretmen yeterlik algılarının karşılaştırılması üzerine bir araştırma*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. 28-30 Eylül 2005 (syf. 515-521). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Baytekin, Ç. (2004). *Öğrenme Öğretmen Teknikleri ve Materyal Geliştirme*. Ankara: Anı.

- Benzer, F. (2011). *İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarında görev yapan öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bilen, M. (2002). *Plandan uygulamaya öğretim*. Ankara: Anı.
- Bilge, N. (1989) *Türkiye’de beden eğitimi öğretmenin yetiştirilmesi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Biricik, Y.S. (2015). *Beden eğitimi ve spor bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin akademik öz-yeterliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Bozbaş, Y. (2015). *Sınıf öğretmenlerin öz-yeterlik inançları ve sınıf yönetimi beceri algıları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Brouwers A, Tomic W. & Stijnen S. (2002). A Confirmatory Factor Analysis of Scores on The Teacher Efficacy Scale. *Swiss J Psychol.*;61(4):211–9. doi: 10.1024/1421-0185.61.4.211.
- Brouwers, A., & Tomic, W. (2001). The factorial validity of scores on the teacher interpersonal self-efficacy scale. *Educational and Psychological Measurement*, 61(3), 433-445.
- Cebeci, O. (2004). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin iş doyumlarını etkileyen faktörler (Kırşehir İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Cherniss, C. (1993). *Role of professional self-efficacy in the etiology and amelioration of burnout*. In W. B. Schaufeli, C. Maslach, & T. Marek (Eds.), *Series in applied psychology: Social issues and questions. Professional burnout: Recent developments in theory and research*, 135–149.
- Çallı, E.(2015).*Ortaokul matematik öğretmenlerinin matematik öğretmenlik bilgisi ve öz-yeterlik seviyeleri üzerine nicel bir çalışma*(Yüksek Lisans Tezi).İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Çapri, B. & Kan, A. (2007). Öğretmenlerin kişilerarası öz-yeterlik inançlarının hizmet süresi, okul türü, öğretim kademesi ve unvan değişkenleri açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 63- 83.
- Çapri, B. & Kan, A. (2006). Öğretmen kişilerarası öz-yeterlik ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 48-61.
- Çelikten, M. (2005). *Öğretmenlik mesleği ve özellikleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çetin, B. (2009). Yeni ilköğretim programı uygulamalarının ilköğretim 4. ve 5.sınıf öğrencilerinin öz-yeterliliklerine etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(25), 130-141.
- Çiftçi, S. ve Taşkaya, S. (2010). *Sınıf öğretmeni adaylarının öz-yeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişki*. 9.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu, 20 -22 Mayıs, Elazığ.
- Çimen, S. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşantıları ve yeterlik algıları*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Çoban B, Devocioğlu S, Zirek O, Sarıkaya M, Güler G, Turan M.(2003). *Beden eğitimi öğretmenlerinin gençlik ve spor il müdürlüğü ile ilişkilerinin belirlenmesi*. Beden Eğitimi Ve Sporda Sosyal Alanlar Kongresi. 10-11 Ekim, Ankara.308
- Çoban, B. & Turan, M. (2006). Öğrenci görüşlerine göre ideal beden eğitimi öğretmenin nitelikleri: Ölçek Geliştirme Çalışması. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 16(1). 149-161.
- Çöndü, A. (1999). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Demirhan, G. (2002). *Beden eğitimi öğretmeni olmak*. Çağdaş Eğitim Dergisi. A 288,7-13.
- Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F., Kangalgıl, M. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(2), 57-68.

- Den Brok, P., Fisher, D., Scott, R. (2005). The importance of teacher interpersonal behaviour for student attitudes in Brunei primary science classes. *International Journal of Science Education*, 27(7), 765-779.
- Derbedek, H. (2004). *İlköğretim okul müdürlerinin öğretimsel liderlik özelliklerinin öğretmenlerin öz-yeterlikleri üzerindeki etkileri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Denizli.
- Dilaver, H. (1996). *Türkiye’de öğretmen istihdamının dünü, bugünü ve yarını, eğitimimize bakışlar*. İstanbul: Kültür koleji vakfı.
- Dilekmen, M., Başcı, Z. ve Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 223-231.
- Döndar, İ. (2001). *Eğitim örgütlerinde iletişim kalitesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı, Eskişehir.
- DPT (Devlet Planlama Teşkilatı), (1983). *V. beş yıllık kalkınma planı özel ihtisas komisyonu raporu*. Beden eğitimi ve sporda temel kavramlar, deyimler ve tarifler komitesi çalışma raporu, Ankara. 1-215.
- Ekici, G. (2006). Meslek lisesi öğretmenlerinin öğretmen öz-yeterlik inançları üzerine bir araştırma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 24, 87–96
- Ekici, G. (2008). Sınıf yönetimi dersinin öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik algı düzeyine etkisi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 98-110.
- Eroğlu, E., Güven K. (2006). *Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Konya
- Ertürk, S. (1982). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara: Meteksan
- Esentürk, O. K., Yılmaz, A., İlhan, E. L., & Kan, A. (2019). Beden eğitimi öğretmeni kişilerarası öz-yeterlik ölçeği’nin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 24(2), 63-88.

- Gencer, A.S. & Çakıroğlu, J. (2007). Turkish pre-service science teachers' efficacy beliefs regarding science teaching and their beliefs about classroom management. *Teaching and Teacher Education*, 23(5), 664-675.
- Gençtürk, A. (2008). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ve iş doyumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Gençtürk, A. & Memiş, A. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ve iş doyumlarının demografik faktörler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(3), 1037-1054.
- Gömleksiz, M. N., Serhatoğlu, B. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri. *Turkish Studies*, 8 (7): 201-221
- Guskey, T. R., & Passaro, P. D. (1994). Teacher efficacy: a study of construct dimensions. *American Educational Research Journal*, 31, 627-643.
- Gülebağlan, C. (2003). *Öğretmenlerin işleri son ana erteleme eğilimlerinin mesleki yeterlilik algıları, mesleki deneyimleri ve branşları bakımından karşılaştırılmasına yönelik bir araştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı, Ankara.
- Harmandar, İ. H. (2004). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Nobel.
- Hünük, D. (2006). *Ankara ili merkez ilçelerindeki ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının sınıf düzeyi, öğrenci cinsiyeti, öğretmen cinsiyeti ve spora aktif katılımlar açısından karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kale, R., & Erşen E. (2003). *Beden eğitimi ve spor bilimlerine giriş*. 1.Baskı. Nobel, Ankara.
- Kaner, S. (2010). Özel gereksinimli olan ve olmayan öğrencilerin öğretmenlerinin öz-yeterlilik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43(1), 193-217.

- Karahan, Ş. (2008). *Özel eğitim okullarında çalışan eğitimcilerin öz-yeterlik algılarının ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar, teknikler ve ilkeler. (27. Baskı), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kartal, M. (2019). *Öğretmenlerin öz-yeterlilik inançları ile işe yabancılaşmaları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Kaya, G. (2004). *Katılımcı yönetim modelinin organizasyonlarda yaratıcılığın geliştirilmesindeki rolü üzerine bir araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Kesgin, E. (2006). *Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin öz-yeterlilik düzeyleri ile problem çözme yaklaşımlarını kullanma düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (Denizli İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Kılbaş, K.Ş. (2003). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. Ankara: Nobel.
- Kılıçoğlu, G., Karakuş, E. N. & Demir, T. (2011). *Sosyal alanlar öğretmenlerinin kişilerarası öz-yeterlilik inançlarının değerlendirilmesi (Ankara İli Örneği)*. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 27-29 April, Antalya.
- Kılınç, M. (2010). *Akdeniz bölgesindeki beden eğitimi öğretmenlerinin örgütsel bağlılık ve iş tatmin düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniveristesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Niğde.
- Kim, H. Y. (2013). Statistical Notesfor Clinical Researchers: Assessing Normal Distribution (2) Using Skewness and Kurtosis. *Restorative Dentistry & Endodontics*, 38(1), 52-54.
- Kinzie, M. B., Delcourt, M. A. B., and Powers, S. M. (1994). Computer technologies: Attitudes and self-efficacy across undergraduate disciplines. *Research on Higher Education*, 35(6), 745-768. <https://doi.org/10.1007/BF02497085>

- Kiremit, H. Ö. (2006). *Fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin biyoloji ile ilgili öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kinzie, M. B., Delcourt, M. A. B. & Powers, S. M. (1994). Computer technologies: Attitudes and self-efficacy across undergraduate disciplines. *Research in Higher Education*, 35, 745-768.
- Koparan, Ş., Öztürk, F., Korkmaz, N.H. (2011). Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlik ve beden eğitimi öğretmeni yeterliliğinin incelenmesi (Özel Sayı). *VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52-61.
- Korkut, K., Babaoğlu, E. (2012). Sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlik inançları. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(16), 269-282.
- Koul, R. & Ruba, P. (1999). *An analysis of the reliability and validity of personal internet teaching efficacy beliefs scale*. *Electronic Journal of Science Education*. 10 Ekim 2006 tarihinde <http://unr.edu/homepage/crowther/ejse/koulrubba.html> adresinden ulaşıldı.
- Kurbanoglu, S. (2004). Öz-yeterlik inancı ve profesyonelleri için önemi. *Bilgi Dünyası*, 5(2), 137-152.
- Kurt, T. (2012). Öğretmenlerin öz-yeterlilik ve kolektif yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2): 195-227.
- Kuru, E. (2000). *Beden eğitimi ve sporda program geliştirme*. 4. Ankara: Akşam Sanat Okulu.
- Kuter, Ö. F. & Kuter, M. (2012). Beden eğitimi ve spor yoluyla değerler eğitimi. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi*, 3, 76-94.
- Lin, S. S. J. & Tsai, C. (2000). *Teaching efficacy along the development of teaching expertise among science and math teachers in Taiwan*. 9 Eylül 2006 tarihinde <http://www.educ.sfu.ca/narstsite/conference /lintsai/lintsai.htm> adresinden erişildi.
- Mavi, L. (2008). *Kütahya ilinde görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin iş doyumu düzeylerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya, Kütahya.

- MEB. (2000). *Beden eğitimi öğretmenlerinin ders içi ve ders dışı çalışmaları rehberi*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi,
- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *Müfredat geliştirme süreci*. <http://ttkb.meb.gov.tr/programlar/index/index.htm>.s 1502. Erişim tarihi: 15.08.2015
- Moran, T. M. & Hoy, A. W. (2002). *The Influence of Resources and Support on Teachers' Efficacy Beliefs*. The Annual Meeting of the American Educational Research Association. April 2, 2002. New Orleans.
- Morrison, Walker, Wakefield & Solberg, (1994), akt; Coladarci & Breton, (1997). Coladarci, T. and Breton, A.W. (1997). Teacher efficacy, supervision, and the and the special education resource-room teacher. *The Journal of Educational Research*, 90 (4), 230-239
- Moshtaghi, S. ve Fathi, N. (2017). Relationship between the components of interpersonal self-efficacy and computer self-efficacy among teachers in dezful city. *Interdiscip J Virtual Learn Med Sci*.1-7. <http://dx.doi.org/10.5812/ijvllms.11497>.
- Özata, H. (2007). *Öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının ve örgütsel yenileşmeye ilişkin görüşlerinin araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Özdemir, A. (2010). İlköğretim okullarında algılanan örgütsel desteğin öğretmenlerin kişiler arası öz-yeterlik inançları ile ilişkisinin incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (1), 127-146.
- Özdilek, Ç., Eynur, R., & Karakuş, S. (2005). *Beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bölümlerde uygulanan eğitim programlarının ilköğretim ve ortaöğretim okulları için belirlenen beden eğitimi ders amaçlarıyla karşılaştırılması ve uyum açısından değerlendirilmesi*. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli.
- Özerkan, E. (2007). *Öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile öğrencilerin sosyal bilgiler benlik kavramları arasındaki ilişki*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Edirne.

- Özkan, R. (2005). *Birey ve toplum gelişiminde öğretmenlik mesleğinin önemi*. Ankara: MEB.
- Özyiğit, C. (1991, Aralık). *Hareket*. I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu. İzmir: s.77-82.
- Pajares, F. (2002). *Overview of social cognitive theory and self efficacy*. <http://www.emory.edu/EDUCATION/MFP/eff.html> adresinden erişildi.
- Pajares, F. & Miller, M.D. (1994). The role of self-efficacy and self-concept beliefs in mathematical problem-solving: a path analysis. *Journal of Educational Psychology*, 86, 193-203.
- Pehlivan Baykara, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Redmond, B. F. (2015). *Self-Efficacy and Social Cognitive Theory*. <https://wikispaces.psu.edu> adresinden erişildi.
- Saracaloğlu, A. S. & Aydoğdu, B. (2012). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin kişilerarası öz-yeterlik inançlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 1(1), 21-35.
- Savran, A. & Çakıroğlu, J. (2003). Differences between elementary and secondary preservice science teachers. perceived efficacy beliefs and their classroom management beliefs. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(3), 321-341
- Seçer, F. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin kişilerarası öz-yeterlik inançları ile kaynaştırmaya yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Seçkin, A. & Başbay, M. (2013). Beden eğitimi spor öğretmeni adaylarının öz-yeterlik düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*. Yaz2013, Cilt. 8 Sayı 8, s253-270. 18p.
- Senemoğlu, N. (1998). *Gelişim, öğrenme ve öğretim (kuramdan uygulamaya)*. 25. Baskı. Anı

- Senemoğlu, N. (2015). *Gelişim, öğrenme ve öğretim (kuramdan uygulamaya)*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Siwatu, K.O. (2011). Preservice teachers' sense of preparedness and self-efficacy to teach in America's urban and suburban schools: Does context matter? *Teaching and Teacher Education*, 27, 357-365.
- Sönmez T., & Sunay, H. (2001). *Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor dersinin etkinliği üzerine bir araştırma*. 2. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Bursa.
- Sunay H. (1998) Spor eğitimi alt yapısında beden eğitimi öğretmeni ve antrenörün önemi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 43-50.
- Şahin, H. M. (2005). *Beden eğitimi ve spor sözlüğü*. Ankara: Morpa
- Şahin, M. (2016). *Konya ilindeki beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin kendini sevme ve öz-yeterliliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilimdalı, Kütahya, Kütahya.
- Şimşek D & Gökdemir K. (2006) Ortaöğretimde atletizm yapan sporcu öğrencilerin atletizm branşına yönelme nedenleri ve beklentileri. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (3) 83-90.
- Tamer K, & Pulur A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Kozan Ofset.
- Taşdemir, M., Baloglu, N., Topcan, C. (2000). *Milli eğitimin yasal temelleri*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Telef, B. B. (2011). Öğretmenlerin öz-yeterlilikleri, iş doyumları, yaşam doyumları ve tükenmişliklerinin incelenmesi. *İlköğretim Online Dergisi*, 10(1), 91-108.
- Tezbaşaran, A. (1997). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Toy, S. N. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin öğretmen öz-yeterlilikleri ile kaynaştırma eğitime ilişkin yeterlik inançlarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk Hoy, A. (2002). The Influence Of Resources And Support On Teachers' Efficacy Beliefs. *Paper Presented At The Annual Meeting Of The American Educational Research Association*
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A.W. & Hoy, W.K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of Educational Research*, 68, 202-248.
- Tschannen-Moran, M., & Hoy, A. W. (2001). Teacher efficacy: Capturing an elusive construct. *Teaching and Teacher Education*, 17(7), 783-805.
- Tunç, A. (1999). *Beden eğitimi ve spor bilimine giriş. ders notları*, Niğde, s.6-84.
- Tunçeli, H. İ. (2013). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 51-58.
- Tümekaya, S. (2011). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin iletişim becerileri ile öğretmenlik tutumlarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (2), 49-62.
- Türk, N. (2009). *Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin mesleklerine ilişkin özyeterlik düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Türk, Ö. (2008). *İlköğretim sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlikleri ve mesleki doyumlarının incelenmesi*. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Türkoğlu, A. (2005). *109 soruda öğretmenlik meslek bilgisine giriş*. İstanbul: Kare Yayınları.
- Uzun K. (2016). *Akademik öz-yeterliğin yordayıcıları: belirsizliğe tahammülsüzlük endişe ile ilgili olumlu inanç ve akademik kontrol odağı*, Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Ünlü, H., Aydos, L. (2007). İlköğretim okullarında görev yapan beden eğitimi öğretmenlerinin kullandıkları öğretim yöntemleri. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 40-51.
- Ünlü, H., Sünbül, M., & Aydos, L. (2008). Beden eğitimi öğretmenleri yeterlik ölçeği geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 23-33.

- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M., Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 1-16.
- Varış, F. (1988). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. (4. Baskı), Ankara: Ankara
- Vural, D.E. & Hamurcu, H. (2008). *Okul öncesi öğretmen adaylarının fen öğretimi dersine yönelik öz-yeterlik inançları ve görüşleri*. Elementary Education Online, 7(2), <http://ilkogretim-online.org.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Watson, G. (2006). Technology professional development: Long-term effects on teacher self-efficacy. *Journal of Technology and Teacher Education*, 14(1), 151-165.
- Wolters, C. A., Daugherty, S. G. (2007). Goal structures and teachers' sense of efficacy: Their relation and association to teaching experience and academic level. *Journal of Educational Psychology*, 99, 181-193.
- Woolfolk, A.E. ve Hoy, W.K. (1990). Prospective teachers' sense of efficacy and beliefs about control. *Journal of Educational Psychology*, 82, 81-91.
- Yalçın, A.F. (2011). Investigation of science teacher candidates' self-efficacy beliefs of science teaching with respect to some variables. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(3), 1046-1063.
- Yeşilyaprak, B. (Ed.). (2009). *Eğitim psikolojisi (gelişim-öğrenme-öğretim)*. (5. Baskı). Ankara: Pegem
- Yeşilyaprak, B. vd. (2002). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*, Ankara: Pegem.
- Yetim, A., Göktaş, Z. (2000) *Gençliğin spora yönlendirilmesinde beden eğitimi ve spor öğretilerinin rolü ve önemi*. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Çanakkale: 10-12 Mayıs 2000: s.72.
- Yıldırım, İ. (2012). *Beden eğitimi öğretmenlerinin öz-yeterlikleri ile örgütsel vatandaşlık davranışlarının incelenmesi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilimdalı, Samsun.

- Yılmaz, K. (2004). Okul yöneticilerinin destekleyici liderlik davranışları ile okullardaki güven arasındaki ilişki konusunda ilköğretim okulu öğretmenlerinin görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(8), 117-131
- Yılmaz, M. (2007). Sınıf öğretmeni yetiştirmede teknoloji eğitimi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27 (1), s. 155-167
- Yılmaz, K. ve Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlik inançları, *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143-167
- Yılmaz, M., Köseoğlu, P., Gerçek, C. & Soran, H., (2004). Öğretmen öz-yeterlik inancı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 58, 52-63
- Yorgancı, A. E., & Bozgeyikli, H. (2016). Sınıf öğretmenlerinin kişiler arası öz-yeterlilik algılarıyla örgütsel güven algılarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırması Dergisi*, 6(10), s. 50-79.
- Yücel, M. (2004). Gelişim ve öğrenmenin spor kültürünün oluşmasına etkisi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 100-108.
- Zimmerman, B. J., Bandura, A., & Martinez-Pons, M. (1992). Self-motivation for academic attainment: The role of self-efficacy beliefs and personal goal setting. *American Educational Research Journal*, 29, 663–676.
- Zimmerman, M. J. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 82-91.

EKLER

EK-1. Etik Komisyon Raporu

Evrak Tarih ve Sayısı: 10.11.2020-E.120053

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

BE6PAKY2Z

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21.09.2020 tarihli ve E.98665 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Ferhat IŞGIN'ın, Prof.Dr.Ekrem Levent İLHAN'ın** danışmanlığında yürüttüğü "**Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kişilerarası Öz Yeterlik Düzeylerinin İncelenmesi**" adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun **06.10.2020** tarih ve **09** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Kurul Başkanı

Araştırma Kod No: 2020-593

Ek: 1 Liste

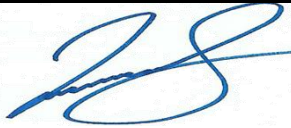
Emniyet Mahallesi Bandırma Caddesi No :6/1 06560 Yenimahalle/ANKARA
Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi :http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/

Bilgi için :Esengül BOŞNAK
Birim Evrak Sorumlusu
Telefon No:03122022666

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU

KATILIM LİSTESİ

TOPLANTI TARİHİ 06.10.2020		TOPLANTI SAYISI : 09	
ADI – SOYADI		İMZA	
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA Başkan			
Prof.Dr.C.Haluk BODUR			
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN			
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER			
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL			
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ		KATILAMAD I	
Prof.Dr.Gülay BAYRAMOĞLU			
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ			
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA			
Doç.Dr.Nihan KAFA		KATILAMAD I	
Doç.Dr.İlyas OKUR			

Doç.Dr.Kemal ÖZTEMEL	
Doç.Dr.Melek Gülşah ŞAHİN	

Ek-2. Beden Eğitimi Öğretmeni Kişilerarası Öz-Yeterlik Ölçeği

Okul İçi İlişkiler	1	Sınıf ikliminde değişen şartlara göre ses tonumu ayarlayabilirim	1	2	3	4	5
	2	Öğrencilerin karşılaştıkları problemlerle yakından ilgilenirim.	1	2	3	4	5
	3	Öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara karşı duyarlılık gösterebilirim.	1	2	3	4	5
	4	Ders dışı faaliyetlerde kalabalık öğrenci grubunu uyumlu şekilde sevk ve idare edebilirim.	1	2	3	4	5
	5	Öğrencilere dersin genel kurallarıyla ilgili davranışları kazandırabilirim.	1	2	3	4	5
	6	Öğrencilerin birbirleriyle etkili iletişim kurabildikleri bir ortam yaratabilirim.	1	2	3	4	5
	7	Öğrencilerin yönelttiği soruları önemserim.	1	2	3	4	5
	8	Öğrencilerden gelebilecek sorulara açıklayıcı cevaplar verebilirim	1	2	3	4	5
	9	Öğrencilerle iletişimde bireysel farklılıklarını göz önüne alabilirim.	1	2	3	4	5
	10	Yardımcı personellerle (hizmetli, temizlik elemanı vs.) her konuda rahatlıkla iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5
	11	Stajyer öğretmen adaylarına mesleki deneyimlerimi aktarabilirim.	1	2	3	4	5
	12	Ders dışı etkinliklerle ilgili okul idaresinin desteğini alabilirim.	1	2	3	4	5
	13	Öğrencilerin sorunları ile ilgili meslektaşlarım ile iletişime geçebilirim	1	2	3	4	5
	14	Gerektiğinde meslektaşlarımdan herhangi bir konuda yardım isteyebilirim.	1	2	3	4	5
	15	Gerektiğinde meslektaşlarıma herhangi bir konuda danışmaktan çekinmem.	1	2	3	4	5
	16	Ders içi ve ders dışı etkinlikler konusunda meslektaşlarımla işbirliği yapabilirim.	1	2	3	4	5
	17	Okul disiplini konusunda okul idaresiyle işbirliği yapabilirim.	1	2	3	4	5
	18	Görev tanımım içerisinde üstlerimden (Okul idaresi, Farklı bürokratlar vs.) gelen talepleri önemserim.	1	2	3	4	5
Aile İle İlgili İlişkiler	19	Öğrencilerin aileleri ile rahatlıkla iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5
	20	Ders içi ve ders dışı etkinliklerle ilgili herhangi bir konuda aile desteğini alabilirim.	1	2	3	4	5
	21	Ders dışı etkinliklere aile katılımını sağlayabilirim.	1	2	3	4	5
	22	Ders dışı etkinliklere katılım konusunda ailelerin endişelerini (akademik başarı, sakatlık vs..) giderebilirim.	1	2	3	4	5
	23	Ders dışı etkinliklere katılım konusunda ailelerden gerekli izinleri alabilirim.	1	2	3	4	5
	24	Çocuklarının spora yönlendirilmesi konusunda aileleri ikna edebilirim.	1	2	3	4	5

Çevre	25	Ders dışı etkinlikler konusunda gerektiğinde sivil toplum kuruluşlarından destek alabilirim.	1	2	3	4	5
	26	Ders dışı faaliyetlerin gerçekleşmesi konusunda gerektiğinde sponsor bulabilirim.	1	2	3	4	5
	27	Toplumda beden eğitime yönelik olumlu algı oluşturabilecek kişilerle (sporcu, antrenörler vs.) temasa geçebilirim.	1	2	3	4	5
	28	Düzenleyeceğim organizasyonlar için tanınmış spor adamlarının katılımlarını sağlayabilirim.	1	2	3	4	5
	29	Ders içi ve ders dışı faaliyetlerin topluma duyurulması ile ilgili yerel ve ulusal basın ile temasa geçebilirim.	1	2	3	4	5
	30	Sportif tesis ve materyal eksikliklerine yönelik olarak farklı bürokratlardan (İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İl/ilçe Spor Müdürlüğü vs.) rahatlıkla destek alabilirim.	1	2	3	4	5
	31	Ders içi ve ders dışı sportif etkinliklerine yönelik olarak farklı bürokratlar (İl/ilçe Milli Eğitim Müdürlüğü, İl/ilçe Spor Müdürlüğü vs.) ile rahatlıkla temasa geçebilirim.	1	2	3	4	5
	32	Ders içi ve ders dışı etkinliklerle ilgili ihtiyaçların giderilmesi konusunda mahalli idarelerle (Belediye başkanı, muhtar vs.) iletişime geçebilirim.	1	2	3	4	5

GAZİ GELECEKTİR..